

До: 42-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На вниманието на КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

КОПИЕ: г-жа Зинаида Златанова,

вицепремиер и министър на правосъдието

СТАНОВИЩЕ

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	КП-406-02-У
гана	20.03. / 2024. г

на „Асоциация за реинтеграция на осъдени лица”, със седалище гр. София и адрес на управление жк. „Младост 3”, бл. 304, вх. 2, ет. 6, ап. 36,

представявана от Даниел Стоянов – Председател на УС, тел. 0899 47 41 12

ОТНОСНО: проект за Наказателен кодекс, изготвен от Министерството на правосъдието и внесен от Министерския съвет в Народното събрание на 31 януари 2014 г. със сигнатура 402-01-8.

Уважаеми дами и господа народни представители,

Уважаема госпожо вицепремиер и Министър на правосъдието,

I. „АРОЛ”, в качеството си на българска неправителствена организация, подпомагаща процеса на социално включване в обществото на осъдени лица, се присъединява към становището на съдиите в Наказателната колегия на Върховния касационен съд по проекта за нов Наказателен кодекс. Изразяваме своята надежда, че изнесените в него съображения ще бъдат взети под внимание от народните представители при обсъждането и гласуването на окончателните текстове на Наказателния кодекс.

II.A) В т. 19 на част II от мотивите към проекта за НК не са изложени съображенията, поради които авторите на проекта обединяват в чл. 74, ал 1 обективните предпоставки, които трябва да настъпят за формалното придобиване на право на условно предсрочно освобождаване от съда на две различни категории осъдени лица – тези, които са осъдени за първи път и тези, които са осъдени при условията на опасен рецидив. Така предложеният текст на правната норма създава възможността, предвидения като формална предпоставка остатък от неизтърпяната част от наложеното наказание за осъдените при условията на опасен рецидив да се прилага и към осъдените за първи път лица.

С цел прецизиране на текста, избягване на възможността за превратно тълкуване на правната норма и създаването на противоречива практика от Комисиите по чл. 73 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (които предлагат чрез началника на затвора до окръжния съд осъдените лица за условно предсрочно освобождаване), предлагаме чл. 74, ал. 1 относно условно предсрочното освобождаване вместо вида в проекта за НК „Съдът може да постанови условно предсрочно освобождаване от изтърпяване на останалата част на наказанието лишаване от свобода по отношение на осъден, който с поведението си е дал доказателства за своето поправяне и е изтърпял фактически не по-малко от половината от наложеното наказание, а в случаите на опасен рецидив – ако е изтърпял фактически не по-малко от две трети от наложеното наказание и неизтърпяната част от наказанието е не повече от три години.” да придобие следната редакция:

Условно предсрочно освобождаване

Чл. 74. (1) Съдът може да постанови условно предсрочно освобождаване от изтърпяване на останалата част на наказанието лишаване от свобода по отношение на осъден, който с поведението си е дал доказателства за своето поправяне и е изтърпял фактически не по-малко от половината от наложеното наказание.

Създава се нова ал. 2, със следния текст:

(2) Разпоредбата на ал. 1 се прилага и в случаите на опасен рецидив, ако осъденият е изтърпял фактически не по-малко от две трети от наложеното наказание и неизтърпяната част от наказанието е не повече от три години.

Ал. 2, 3, 4, 5 и 6 на чл. 74 съответно стават ал. 3, 4, 5, 6 и 7.

II.Б) Предложения за изменения в НПК

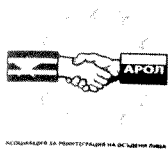
В настоящият текст на ал. 2 на чл. 440 „Срещу определението на съда прокурорът може да подава протест, който се разглежда по реда на глава двадесет и втора.” думите „прокурорът може да подава протест, който се разглежда” се заменят с „може да се подава жалба или протест, които се разглеждат”.

С тези изменения, текстът на ал. 2 на чл. 440 от НПК придобива следната редакция:

„Срещу определението на съда може да се подава жалба или протест, които се разглеждат по реда на глава двадесет и втора.”

Мотиви:

Премахва се необоснованото предимство на прокурора да протестира определението, с което е допуснато или не предсрочно освобождаване. Предвижда се законова възможност председателят на Комисията по чл. 73 от Закона за изпълнение на наказанията, който се явява и вносител на предложението за условно предсрочно

освобождаване, както и на осъденият като заинтересувани страни да обжалва акта на съда.

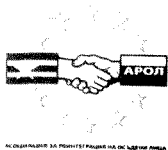
III. „АРОЛ“ подкрепя предлаганата нова уредба на института на реабилитацията, според която реабилитиран ще означава неосъждан във всички случаи.

Предвидените по-дълги срокове за настъпването на пълната реабилитация очертават житейската хипотеза, едно осъдено лице в рамките на човешкия си живот да не се счита за неосъждано. Свидетелство за съдимост, в което е вписано, че лицето е осъждано, обективно се явява пречка за намирането на работа, поради нежеланието на работодателите – общински, държавни и частни фирми да наемат на трудов договор лица с криминално минало.

Според данните на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ през 2011 година в затворите преобладават лишените от свобода с българска етническа принадлежност във възрастов диапазон от 31 до 40 години, с ниска степен на образователен ценз, без професионална квалификация, с присъди в размер от 1 до 3 години лишаване от свобода, осъдени за користни престъпления - предимно кражби. През 2013 година в затворите се запазва същата тенденция, но преобладаващото мнозинство лишени от свобода са от контингента на рецидивистите. Най-голям е броят на осъдените с наложено наказание до 3 години лишаване от свобода, следвани от изтърпяващите присъди с размер на наказанието от 1 до 5 години. По етническа принадлежност половината от лишените от свобода са българи, следвани от самоопределилите се като представители на турската етническа общност, а на трето място като роми. Налага се извода, че наказателната репресия на държавата е насочена към социалните аутсайдери, представители на етнически малцинства без реални възможности за вграждане в обществото и нагласи за водене на законосъобразен начин на живот на свобода.

За да се прекъсне тенденцията, лицата освободени от затворите да продължават с престъпния си модел на поведение, отправяме апел към Народното събрание, Министерския съвет, Министерството на правосъдието, Министерството на труда и социалната политика да изградят и развият, заложените в приетата „Концепция за наказателната политика за периода 2010 - 2014 година“ механизми за въздействие и подпомагане на осъдени лица, изтърпели наложеното им наказание или предсрочно освободени, към които държавата следва да полага особена грижа като част от мерките за ограничаване на престъпността.

IV. Обръщаме внимание на народните представители, че в проекта за НК не фигурира като обществено опасно деянието „продаване на глас“, инкриминирано в чл. 167 от настоящия НК „Който с цел да упражни изборителното си право в полза на определен кандидат или да гласува на референдум по определен начин поиска или получи имотна облага,...“. Състава на чл. 320 от проекта на НК, озаглавен „Противозаконно склоняване“

„Асоциация за реинтеграция на осъдени лица”/АРОЛ/
гр. София, жк. „Младост”, бл. 304, вх. 2, ап. 36
www.arspbg.org, e-mail: stoleo@yahoo.com, тел: +359 899 474-112

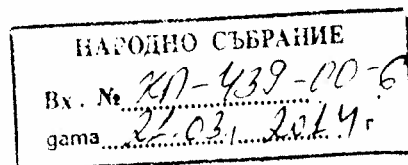
инкриминира купуването на гласове и посредничеството при търговията с гласове, но не и продажбата на глас от страна на избирателя.

гр. София

С уважение:

18.03.2014 г.

/Даниел Стоянов – Председател на “АРОЛ”/

София, 18 март 2014 г.

ДО Г-Н ЧЕТИН КАЗАК
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ПРАВНИ ВЪПРОСИ
42-РО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Уважаеми господин Казак,

Приложено изпращаме критични бележки върху проекта за Наказателен кодекс, представен в Народното събрание от Министерски съвет на 31 януари 2014 г.

С уважение:

Красимир Кънев
Председател на Български хелзински комитет

БЪЛГАРСКИ ХЕЛЗИНСКИ КОМИТЕТ

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ

ВЪРХУ ПРОЕКТА ЗА НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС, ОДОБРЕН С РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 31 ЯНУАРИ 2014 Г. И ПРЕДСТАВЕН В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Проектът за Наказателен кодекс (НК), одобрен с Решение № 50 на Министерския съвет на 31 януари 2014 г. и представен пред Народното събрание, има редица положителни страни, които са крачка напред в сравнение с действащия кодекс от 1968 г. Български хелзински комитет (БХК) подкрепя опита за: създаване на по-добра и съвременна структура на кодекса; формулиране на нови състави за транспониране в националното законодателство на норми на международни договори, по които Република България е страна, както и на правото на Европейския съюз; общото намаляване на наказанията, включително премахването на доживотния затвор без право на замяна; разширяването на обхвата на реабилитацията по право; разширяването на обхвата на дискриминационните подбуди за извършване на някои престъпления; нови решения, свързани с определяне на наказанието при съкратено съдебно следствие и при неспазен разумен срок, с ненаказването на деяние, осъществено от пострададъл непълнолетен, с престъпленията при използване на информационни системи; разширяването на определенията в новата допълнителна разпоредба. Отчитайки напредъка, заедно с това следва да отбележим, че такъв бе постигнат и с много от измененията и допълненията към НК, правени в периода на демократичния преход. В този смисъл настоящият проект не представлява съществена крачка напред, основана на нова наказателноправна философия. Той, както и предходните изменения, робува в значителна степен на ограниченията на остарялата наказателноправна доктрина, на която е основан сега действащия кодекс. Нещо повече, с някои разпоредби, за които ще стане дума по-долу, проектът представлява връщане назад в сравнение дори със сега действащата остаряла уредба. Както тези разпоредби, така и част от уредбата, която е пренесена от сега действащия кодекс, откриват възможност за сериозни нарушения на правата на човека и за бъдещи осъдителни решения срещу България на международни органи.

Тежък проблем беляза и процеса на изготвяне и обсъждане на проекта. След като създадената през 2010 г. работна група изготви първоначален вариант, той бе предоставен на международни експерти, които предоставиха подробни становища. Дадена бе и възможност на български организации и институции да направят коментари. През 2012 г. бе създадена втора работна група, различна от първата, със задача да направи оценка на предложенията. БХК участва активно във втората работна група. Със загриженост отбелязваме, че голяма част от усилията на тази работна група,

както и на международните експерти, са пренебрегнати. Нещо повече, от представения проект са изключени редица изменения, по които втората работна група постигна консенсус. С други думи, продуктът на работната група бе подменен от Министерството на правосъдието едностранно, без санкцията на работната група, която бе създадена именно за да подобри и придаде легитимност на този продукт. В резултат, предлаганият проект в много пунктове влиза в открити противоречия с актове на международното право, с правото на Европейския съюз, с препоръки на органи на ООН и на Съвета на Европа и с указания за мерки, произтичащи от осъдителни спрямо България решения на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Не са взети предвид и редица ключови препоръки на международните експерти, които също само привидно бяха допуснати да допринесат и така да „сертифицират“ проекта, но приносът им реално бе игнориран.

В настоящите бележки, които съдържат и препоръки, БХК се фокусира основно върху проблемите в проекта, които са свързани с правата на човека. Наред с тези проблеми и извън тази сфера, проектът в редица пунктове се разминава със съвременната европейска наказателноправна доктрина. Без да е възможна изчерпателност, бележките обръщат внимание също така и на някои от втората категория проблеми, по-специално на тези, посочени в препоръките на международните експерти.

I. ОБЩА ЧАСТ

1. Чл. 5: С разпоредбата на ал. 3 е направен опит да се транспонира изискването за установяване на универсална юрисдикция за някои престъпления, задължение, което България има по силата на редица международни договори, сред които *Конвенцията против изтезанията* на ООН¹ и *Женевските конвенции* от 12 август 1949 г. Този опит е половинчат. Съставът за изтезание е неуместно включен сред престъпленията против човечеството, тъй като изтезанието като такова не е престъпление против човечеството. Освен това е формулиран неадекватно и в противоречие с чл. 1 от *Конвенцията против изтезанията*. Той следва да се извади от тази част и да се преформулира (виж по-долу). Универсална юрисдикция следва да се установи, освен за престъпленията против мира и човечеството и изтезанието, и за военните престъпления по силата на *Женевските конвенции* (виж чл. 49 от Първата, чл. 50 от Втората, чл. 129 от Третата и чл. 146 от Четвъртата *Женевски конвенции*).² За съжаление, в проекта военните престъпления по смисъла на тези конвенции и на *Римския статут на Международния наказателен съд* са уредени крайно неадекватно.

¹ Комитетът срещу изтезанията е отправял нееднократно препоръки към България за установяване на универсална юрисдикция за изтезание. Вж. от най-скоро: Committee against Torture, *Conclusions and Recommendations on Bulgaria*, CAT/C/BGR/CO/4-5, 14 December 2011, § 17.

² Вж. също: ICRC, "The scope of application of the principle of universal jurisdiction", Statement before the United Nations General Assembly, 65th session, Sixth Committee, item 86, 15 October 2010.

Тези части от кодекса следва да се преработят основно (виж по-долу). Предвид това, в разпоредбата на чл. 5, ал. 3 след „чужбина“ следва да се добави „изтезание, военно престъпление или“. Освен това, предвид факта, че България е подписала още през 2008 г., макар и все още да не е ратифицирала, *Конвенцията за защита на всички лица от насилствени изчезвания* на ООН, следва да се помисли и за добавяне към разпоредбата на чл. 5, ал. 3 след „изтезание“ и на „насилствено изчезване“ с оглед и като подготовка за бъдещата ратификация. Чл. 9, т. 2 от тази конвенция също изисква установяване на универсална юрисдикция над това престъпление. В случай, че това се направи в настоящата разпоредба, в особената част следва да се формулира и състав за насилствено изчезване.

2. Чл. 11, ал. 1: Разпоредбата за невменяемостта е механично заимствана от сега действащия кодекс, който на свой ред в този пункт е копие на чл. 13 от *Наказателния кодекс* от 1951 г. – т.е. тук има отказ от всякакво подобрене. От 1951 г. насам както психиатрията, така и наказателното право, да не говорим за правото по правата на човека, претърпяха значително развитие. Проектът не отчита това развитие. От 1949 г. насам Международната здравна организация предприе четири ревизии на класификацията на психичните заболявания, а в момента се подготвя пета (МКБ-11). Проектът е в разрез с тези ревизии. Освен че използваните в него термини, обозначаващи психичното състояние на деца, са неадекватни и стигматизиращи (особено „умствената недоразвитост“³), уредбата на невменяемостта е несъответно тясна. Тя предвижда освобождаване от наказателна отговорност на лице единствено когато поради „разстройство на съзнанието“,⁴ то не може да „ръководи постъпките си“. Това прави от уредбата на невменяемостта една когнитивно-базирана система, сериозно дефицитна поради възможността за прилагане на наказателния закон спрямо широк кръг болни хора, извършили деянието поради психично разстройство, което обаче не е „разстройство на съзнанието“. Такива са, например, клептоманите, които нямат разстройство на съзнанието, разбират свойството и значението на това, което вършат, но са ръководени от „неустоим импулс“.⁵ Следва също така да се отбележи, че формулировката на „волевия момент“ в чл. 11, ал. 1, както впрочем и в действащия кодекс, е формулиран твърде широко. За целите на оценката на вменяемостта наказателното право се интересува единствено от степента, в която деецът е в състояние да приведе постъпките си в съответствие с изискванията на закона, а не дали може да „ръководи постъпките си“ изобщо. Предлагаме следната формулировка на разпоредбата на чл. 11, ал. 1, която е

³ „Нedorазвитостта“ е термин още от чл. 41 на *Наказателния закон на Царство България*.

⁴ Терминът „разстройство на съзнанието“ е стар. От актуалната класификация на МКБ-10 не става ясно какви точно състояния той обозначава. В психиатричната литература то се обозначава по-скоро като разстройство на когнитивните функции, макар че доминиралата в България в миналото, но днес отхвърлена теория, основава цялостната класификация на болестните реакции върху „измененията в съзнанието“, третирайки по този начин съзнанието като всеобхватно обозначаващо на човешката психична дейност (Вж. Шипковенски, Н., *Клинична психиатрия*, София: Наука и изкуство, 1956, с. 23).

⁵ Така е обозначена клептоманията, както и други „разстройства на навиците и влеченията“ в МКБ-10 (F63.2).

съобразена с актуалната и възприета от България международна класификация на болестите (МКБ-10): „Не е наказателноотговорно лицето, което действа в състояние на невменяемост - когато поради продължително или краткотрайно психично или поведенческо разстройство или поради болест на нервната система, не е могло да разбира свойството и значението на извършеното или да приведе постъпките си в съответствие с изискванията на закона.” В Приложение № 1 предлагаме извадки със сходни отн осими разпоредби от наказателните кодекси на някои европейски страни и от *Моделния наказателен кодекс* на САЩ.

3. Чл. 14: Разпоредбата на ал. 3 е дословно пренесена от сега действащия кодекс. Тя създава презумпция, че няма превишаване на пределите на неизбежната отбрана и следователно няма нужда да се преценява съразмерността на употребената сила, когато нападението е извършено чрез проникване с насилие или взлом в жилище. Това създава предпоставки за нарушаване на правото на живот и на свободата от нечовешко отнасяне в нарушение на редица международни договори, по които България е страна, независимо че Конституционният съд (КС), с Решение № 19 от 21 ноември 1997 г. по к. д. № 13 от 1997 г., с крехко мнозинство, не намери нарушение. Подобен подход е чужд на правото на *Европейската конвенция за правата на човека*, което не допуска изключване по подобен начин на необходимостта от преценка на съразмерността на употребата на сила и изисква абсолютна необходимост при използването на смъртоносна сила или оръжие. Доколкото ал. 1 на чл. 14 допуска действие за неизбежна отбрана в случай, когато са засегнати каквито и да е права на отбраняващия се,⁶ т.е. дори да не са основни, изключението по ал. 3 може да доведе до ситуация, при която нападателят прониква с взлом с цел извършване на тривиално нарушение, което може дори и да не е криминализирано. В такава ситуация според проекта отбраняващият се може да използва смъртоносна сила или оръжие по ал. 3, без да носи наказателна отговорност – нарушение на правото на живот по *Европейската конвенция за правата на човека*.⁷ Предлагаме тази разпоредба да отпадне.
4. Чл. 17: Разпоредбата за задържане на деец на местопрестъплението е формулирана твърде широко и неясно. Тя не съдържа изискване за съразмерност и е влошаване дори спрямо сега действащия текст, като отваря вратата за безнаказано произволно лишаване на хора от свобода. Следва, както препоръчват и международните експерти, да се въведе по-конкретен и по-ясен тест за съразмерност на причиняването на вреди на дееца чрез лишаването му от

⁶ Сравни теста на общото право, възприет в някои щати на САЩ, който допуска употреба на огнестрелно оръжие в случай на burglary (най-често неправилно превеждано на български като взломна кражба). Последното обаче е дефинирано като проникване с взлом през нощта с цел извършване на **сериозно престъпление** (breaking and entering the house of another in the night time, with intent to commit a felony therein). Дори този тест е по-щадящ към правото на живот на нападателя, отколкото уредбата на чл. 14. Тестът на общото право бе допълнен с допълнителни ограничения за употреба на смъртоносна сила при неизбежна отбрана в *Моделния наказателен кодекс* на САЩ, чл. 3.06.3dii.

⁷ Вж. по-подробна аргументация на това възможно нарушение в: Ashword, A., *Principles of Criminal Law*, 6th edition, Oxford, Oxford University Press, 2009, pp. 121-122.

свобода, който да гарантира, че задържането се използва единствено за законна цел – и само докато тя е налице, след което незабавно се преустановява; че то не води до нечовешко или унижително отнасяне, дори и за минимално време; че то се допуска единствено когато с оглед на конкретните обстоятелства е невъзможно задържането да се осъществи от правоприлагащ орган и не е възможно деецът да се предаде на правосъдието по друг начин.

5. Чл. 50: Обхватът на наказанието лишаване от свобода е твърде тесен по форма. В повечето европейски страни днес има разнообразни форми на лишаване от свобода – дневно, нощно, за почивните дни в края на седмицата, домашен арест. България е една от малкото страни, в които лишаването от свобода се свежда до постоянно настаняване в затвор за определен срок или до живот.⁸ Въвеждането на по-разнообразни форми на лишаване от свобода в българската система ще даде възможност за прецизно дозиране на наказателната репресия и за приспособяването ѝ към различните житейски ситуации на осъдените с оглед постигане целите на наказанието.
6. Чл. 60: Обхватът на наказанието лишаването от права е твърде тесен, което прави проектираната уредба негъвкава, особено по отношение на непълнолетните. Чл. 33 от *Наказателния кодекс на Испания* предлага добра съвременна система за определяне на разнообразни наказания, свързани с лишаване от права.⁹ Един от сериозните проблеми в тази насока в българската система е лишаването от избирателни права. Забраната за упражняване на избирателни права следва да се налага със съдебно решение в зависимост от спецификата на извършеното престъпление, а не, както досега, по силата на *Конституцията*. Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) в редица решения отхвърля подобен бланкетен подход към избирателните права на лишените от свобода.¹⁰ Въпрос на време е България да бъде също осъдена. Ще бъде уместно с приемането на новия *Наказателен кодекс* да бъде решен и този проблем с изменение на *Конституцията* и с добавяне на възможността за лишаване от избирателни права в чл. 60 като едно от наказанията, свързани с лишаване от права, наред с други. Друг проблем с лишаването от права е липсата по ал. 2 на задължение на съда да съобразява възможността за нарушаване на основни човешки права чрез лишаването на чужденец от правото

⁸ Вж. Vermeulen, G. et al., *Material detention conditions, execution of custodial sentences and prisoner transfer in the EU Member States*, Maklu, Antwerpen/Apeldoorn/Portland, 2011.

⁹ Тази разпоредба предвижда налагането на общо 30 наказания, разпределени в три групи според тежестта. Повечето от тях са лишаване от права. Сред наказанията, освен лишаването от право да се заема длъжност или да се упражнява професия, са предвидени също забрана за живеене или за посещаване на определени места, забрана за упражняване на родителски права, ограничаването на избирателните права, забрана осъденият да се приближава или да комуникира с пострадалия, забрана за наследяване, забрана за притежаване и носене на оръжие и др. Някои от тях са това, което настоящият проект обозначава като „мерки за въздействие“, но други са лишения, които нямат предполагаем въздействащ ефект. Разграничаването на наказанията от мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, е проблем и за настоящия проект.

¹⁰ Вж. ECtHR, *Hurst v. the United Kingdom* (2), no. 74025/01, Grand Chamber judgment of 6 October 2005; ECtHR, *Frodl v. Austria*, no. 20201/04, judgment of 8 April 2010; ECtHR, *Scoppola v. Italy* (no. 3), no. 126 05, Grand Chamber judgment of May 2012; ECtHR, *Söyler v. Turkey*, no. 29411/07, judgment of 17 September 2013.

да пребивава в страната. Възможността чрез едно такова наказание да се наруши неговото/нейното право на неприкосновеност на личния живот или той/тя да бъде подложен/а на изтезание, нечовешко или унизително отнасяне, е съвсем реална. България е вече осъждана нееднократно за подобни нарушения поради липса на подобни задължения в законодателството, уреждащо експулсирането/депортирането.¹¹ При налагане на това наказание съдът следва да съобразява същите обстоятелства, както и в случаите на отказ от екстрадиране по *Закона за екстрадицията и европейската заповед за арест*. Поради това предлагаме в ал. 2, след края на изречението, да се добави: „или когато налагането на това наказание може да доведе до нарушаване на основни човешки права“.

7. Чл. 65: В работната група бе постигнато съгласие, че в общата част ще бъдат изброени, поне примерно, отегчаващите и смекчаващите вината обстоятелства, като задължително се включат расистки, ксенофобски, хомофобски и други дискриминационни подбуди – в съответствие с чл. 4 от *Рамково решение 2008/913/ПВР на Съвета относно борбата с определени форми и прояви на расизъм и ксенофобия посредством наказателното право*. Такива са и препоръките на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността в нейните доклади за България.¹² Подобно задължение произтича и от решения на ЕСПЧ, включително срещу България.¹³ Бе изработен и съответния текст, включващ в отегчаващите вината обстоятелства извършването на престъплението с подбуди, свързани със защитен признак по смисъла на допълнителната разпоредба. С крайно недоумение отбелязваме, че този текст е изключен от проекта. Текстът на работната група, изброяващ примерно отегчаващите и смекчаващите вината обстоятелства, следва да се върне към разпоредбата на чл. 65.
8. Чл. 80 във връзка с чл. 77, ал. 1: Възможността за налагане на мярка за въздействие „провеждане на лечение“ е формулирана твърде широко. Текстът е влошен в сравнение с действащата уредба. Проектът дава възможност за налагане на принудително лечение от всякакъв вид на дееспособни лица. Това би могло да се използва например за химическа кастрация на педофили. Подобен подход би довел до грубо нарушаване на забраната за изтезание, нечовешко или унизително отнасяне, както и на правото на неприкосновеност

¹¹ Вж. групите решения на ЕСПЧ, свързани със следните водещи решения: *Al-Nashif and Others v. Bulgaria*, *C.G. and Others v. Bulgaria* и *Raza v. Bulgaria*, всички понастоящем наблюдавани за изпълнение на индивидуални и общи мерки от Комитета на министрите на Съвета на Европа. Вж.: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=&StateCode=BGR&SectionCode=

¹² Такива препоръки на ЕКРН са направени в редица доклади за България. Вж., например последния мониторингов доклад: ЕКРН, Доклад на ЕКРН за България: четвърти мониторингов цикъл, Страсбург, 20 юни 2008 г. § 25: „ЕКРН отново препоръчва на българските власти да добавят в Наказателния кодекс разпоредба, която изрично да постановява, че расистката мотивация при всяко обичайно престъпление представлява отегчаващо вината обстоятелство.“

¹³ Вж.: ECtHR, *Nachova and Others v. Bulgaria*, nos. 43577/98 and 43579/98, Grand Chamber judgment of 6 July 2005; ECtHR, *Angelova and Iliev v. Bulgaria*, no. 55523/00, judgment of 26 July 2007; CFHD, *Yotova c. Bulgarie*, no. 43606/04, arrêt du 23 octobre 2012.

на личния живот. Във време, когато Европейският комитет против изтезанията изисква провеждането на лечение само с информирано съгласие дори на психично болни лица, настанени по принудителен ред,¹⁴ проектът маркира връщане към отдавна отхвърлени от цивилизованите общества практики като допуска принудително лечение на дееспособни хора. Мярка за въздействие може да бъде „принудително настаняване в лечебно заведение от стационарен тип“, но не и „провеждане на лечение“.

9. Чл. 84, ал. 2: Основанията за непогасяване по давност на наказателното преследване и изпълнението на наказанията са изброени твърде стеснително, поради което тази разпоредба води до нарушения на международноправни задължения на България. ЕСПЧ в редица решения подчертава, че не може да има погасяване по давност в случай на изтезание.¹⁵ Подобни препоръки отправи към България и Комитетът срещу изтезанията на ООН.¹⁶ Изтезанието в настоящия проект погрешно е включено сред престъпленията против човечеството, където то няма място (вж. по-долу). *Конвенцията за неприлагане на давност за военни престъпления и престъпления против човечеството* на ООН, по която България е страна, изрично изключва възможността за прилагане на каквато и да е давност за престъпленията, предвидени в *Статута на Нюрнбергския трибунал* (Международния военен трибунал или МВТ). Те включват всичките четири групи престъпления от *Римския статут на Международния наказателен съд* (геноцидът, престъпленията против човечеството, престъпленията против мира и военните престъпления). Чл. 6б от статута на МВТ говори изрично за военните престъпления като престъпления против законите и обичаите за водене на война. По подобен начин, според член 29 от Римския статут, „престъпленията от компетентността на Съда не подлежат на никаква давност“. От друга страна, чл. 31, ал. 7 от *Конституцията* не допуска погасяването по давност само на престъпленията против мира и човечеството, а за останалите изброени го допуска. Дори да причислим геноцида към престъпленията против човечеството, което не е подходящо (вж. по-долу), но и не е необичайно за съвременните юрисдикции, това няма как да стане с военните престъпления. А въвеждането със закон на разпоредби в допълнение към конституционните, които биха отегчили положението на обвиняемия, е противоконституционно. Изходът от тази ситуация е промяна на *Конституцията* и същевременно добавяне в чл. 84, ал. 2 на проекта на

¹⁴ „Пациентите следва по принцип да се поставят в положение да дават тяхното свободно и информирано съгласие за лечение. Приемането на лице в психиатрична институция на недоброволна основа не бива да се схваща като даващо право на лечение без негово съгласие. Следователно, на всеки дееспособен пациент, независимо дали доброволен или недоброволен, трябва да се даде възможност да откаже лечение или всякаква друга медицинска интервенция.“ (CPT, 8th General Report [CPT/Inf (98) 12], § 41).

¹⁵ Вж. например: ECtHR, Erdoğan Yılmaz and Others v. Turkey, no. 19374/03, 14 October 2008, § 56; ECtHR, Terzi and Erkmen v. Turkey, no. 31300/05, judgment of 28 July 2009, § 33; ECtHR, Baran and Hun v. Turkey, no. 30685/05, judgment of 20 May 2010, § 58; CEDH, Ghiga Chiujea c. Roumanie, no. 4390/03, arrêt du 5 octobre 2010, § 37; ECtHR, İzci v. Turkey, no. 42606/05, judgment of 23 July 2013, § 73.

¹⁶ Committee against Torture, *Conclusions and Recommendations on Bulgaria*, CAT/C/BGR/CO/4-5, 14 December 2011, § 8.

геноцида, военните престъпления и изтезанието като престъпления, за които наказателното преследване и изпълнението на наказанието не се погасяват по давност.

10. Чл. 85: Сроковете за погасяване по давност на наказателното преследване за престъпления, чиито жертви са малолетни и непълнолетни, следва да текат от навършване на пълнолетие на жертвата. Това е необходимо по ред причини, сред които не на последно място е обстоятелството, че някои от тези престъпления, включително такива, които се преследват по частен ред, се извършват от техни родители или настойници, или други свързани лица, срещу които родителите/настойниците биха се поколебали да провокират наказателно преследване. Чл. 15, т. 2 от *Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно борбата със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография*, изисква държавите-членки да предприемат необходимите мерки, за да направят възможно наказателното преследване на престъпленията, посочени в директива та, в рамките на достатъчен срок след навършване на пълнолетие от страна на жертвата, като този срок е съобразен с тежестта на престъплението. Подобна е и разпоредбата на чл. 33 от *Конвенцията за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие*, на Съвета на Европа, по която България е страна.¹⁷ Няма причини подобна мярка да се ограничи само до престъпленията, свързани със сексуалното насилие, сексуалната експлоатация на деца и с детската порнография. Поради това предлагаме в чл. 85 да се добави ал. 2 със следното съдържание: „За престъпления срещу малолетни и непълнолетни сроковете за погасяване по давност на наказателното преследване по ал. 1 започват да текат от навършване на пълнолетие на жертвата.“

11. Глава десета: Добре е, че обхватът на реабилитацията по право е разширен в сравнение с действащия кодекс и включва възможност за реабилитация на всички осъдени. Неприемлива крачка назад обаче е премахването на съдебната реабилитация. Тя може да се даде по искане на осъдения или на негови близки преди да е изтекъл срока на реабилитацията по право. За разлика от реабилитацията по право, съдебната реабилитация отчита индивидуалните усилия на осъдения да заживее законосъобразен живот, с което да натрупа социален капитал и да улесни своята интеграция в обществото след изтърпяване на наказанието. В едно демократично общество, което е загрижено за социалната интеграция на всички, защото има пряка полза от нея, това индивидуално усилие следва да се възнаграждава и начинът това да стане е съдебната реабилитация. Тя е легитимен и ефективен инструмент, даващ добри

¹⁷ „Всяка страна предприема необходимите законодателни или други мерки, за да гарантира, че погасителната давност за образуване на производство по отношение на престъпленията, установени в съответствие с член 18, член 19, параграф 1, буква а, и б, и член 21, параграф 1, буква а, и б, гече за определен период от време, достатъчен, за да позволи ефективното започване на производството, след като жертвата достигне пълнолетие, и който е съизмерим с тежестта на съответното престъпление.“

резултати в редица европейски страни, като например Германия, Испания и Франция.¹⁸

II. ОСОБЕНА ЧАСТ

12. Чл. 131: Въпреки постигнатия в работната група консенсус и изричните препоръки на международните експерти, че наказателното преследване за всички видове умишлено нанесени телесни повреди трябва да е по общ, а не по частен ред, проектът възпроизвежда сегашната уредба. Нещо повече, обхватът на престъпленията от частен характер е разширен. Бездействието на прокуратурата в случай на умишлено престъпление, свързано с нанасяне на телесна повреда, нарушава редица международноправни задължения на България и по-специално договорите, които защитават от изтезание, нечовешко или унижително отнасяне. При всички видове телесни посегателства има сериозен обществен интерес от преследване на извършителите. Уредба, която предвижда преследване само по тъжба на пострадалия, означава готовност на обществото да толерира такива престъпления, ако жертвите не предприемат действия за наказателно преследване, а това нито е редно, нито целесъобразно. В особен риск да станат обект на безнаказано насилие, ако наказателното преследване зависи само от тях, са хората от уязвимите социални групи, чийто достъп до системата на наказателно правораздаване и реална възможност да я мобилизират, е затруднен – като бедните, жените и децата във връзка с насилник, хората с увреждания, маргинализираните етнически малцинства, някои категории чужденци и др. В последните си препоръки за България Комитетът срещу изтезанията на ООН изразява загриженост от това, че в редица случаи на домашно насилие, при лека или средна телесна повреда, наказателното преследване се осъществява по тъжба на пострадалото лице. Комитетът категорично препоръчва България да измени законодателството си така, че в такива случаи то да предвижда наказателно преследване по общия ред.¹⁹ Наказателното преследване по тъжба на пострадалия, вместо по общ ред, при умишлено причиняване на телесна повреда, както и при всички случаи на умишлено нечовешко или унижително отнасяне, противоречи на задълженията на България по член 12 от *Конвенцията против изтезанията*. Тази разпоредба гласи: „Всяка държава – страна по конвенцията, осигурява бързо и безпристрастно разследване от страна на компетентните органи на всички

¹⁸ Вж.: Martine Herzog-Evans, “Judicial rehabilitation in France: Helping with the desisting process and acknowledging achieved desistance” *European Journal of Probation*, Vol. 3, No. 1, 2011; Chritine Morgenstern, “Judicial rehabilitation in Germany: The use of criminal records and the removal of recorded convictions”, in *ibid.*; Elena Larrauri, Conviction records in Spain: Obstacles to reintegration of offenders”, in *ibid.* В Германия този тип реабилитация се дава от Федералната служба за правосъдие, която администрира регистъра на осъдените лица, с възможност за съдебен контрол. Във Франция тя е изцяло съдебна, а в Испания системата е от смесен тип.

¹⁹ Committee against Torture, *Conclusions and Recommendations on Bulgaria*, 14 December 2011, CAT/C/BGR/CO/4-5, § 25.

случаи, когато има достатъчно основания да се предполага, че на територията под нейна юрисдикция е било извършено изтезание.” Член 16 на конвенцията на свой ред изисква „задълженията, съдържащи се в чл. 10, 11, 12 и 13, [да] се прилагат, като терминът „изтезание” се заменя с „други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание””. Подобно задължение за разследване и наказване във всички случаи на умишлени действия в нарушение на *Европейската конвенция за правата на човека*, когато са извършени от частни лица, в това число спрямо близки, е установил и ЕСПЧ по редица дела.²⁰

13. Чл. 139: Тази разпоредба предвижда нещо, което не съществува в действащия кодекс – наказателно преследване само по тъжба на пострадалия, когато той/тя е в особено близки отношения с дееца, в случай на злепоставяне и неоказване на помощ по отношение на няколко категории лица, сред които малолетни, престарели и болни. Нелепо и нецелесъобразно е държавата да абдикира от задължението си да защити със средствата на наказателното право тъкмо тези категории толкова уязвими, включително от близките си, лица. Бездействието на държавата за повдигане на обвинение и наказване на извършителите в подобни ситуации е отказ от нейните позитивни задължения да защити лицата под нейна юрисдикция и особено уязвимите групи от възможни тежки нарушения на техните човешки права. На това обръщат внимание и международните експерти. Те предлагат наказателното преследване по частен ред да отпадне във всички хипотези, предвидени в чл. 139. Ние подкрепяме това, като със сигурност поне в случаите по чл. 134 и чл. 135 наказателното преследване следва да се осъществява по общия ред.
14. Чл. 145: Тази разпоредба е нова. Тя криминализира противозаконното подлагане на освидетелстване, обиск или друго посегателство върху личната неприкосновеност на лице. В практиката си ЕСПЧ изисква криминализация на някои от деянията, които представляват нарушаване на правото на неприкосновеност на личния живот по чл. 8 от конвенцията, но приема, че за много други гражданската отговорност е достатъчно правно средство за защита.²¹ Неприкосновеността на личния живот е понятие, което има много широк материален обхват,²² който включва доста тривиални деяния, като например излагане на шум от частен компютърен клуб.²³ Принципът на криминализацията като крайно средство²⁴ изисква въздържане от криминализиране на тривиални деяния, с каквито както сега действащият кодекс, така и проектът и бездруго изобилстват. Предлагаме „друго

²⁰ Вж. например: CEDH, *Ay c. Turquie*, no. 30951/96, arrêt du 22 mars 2005; CEDH, *Macovei et autres c. Roumanie*, no. 5048/02, arrêt du 21 juin 2007; ECtHR, *Georgescu v. Romania*, no. 25230/03, judgment of 13 May 2008; ECtHR, *Opuz v. Turkey*, no. 33401/02, judgment of 9 June 2009.

²¹ Вж., например: ECtHR, *Söderman v. Sweden*, no. 5786/08, Grand Chamber judgment of 12 November 2013, § 85.

²² ЕСПЧ намира за невъзможно да се даде всеобхватно определение на понятието. Вж.: ECtHR, *Niemetz v. Germany*, no. 13710/88, judgment of 16 December 1992, § 29.

²³ ECtHR, *Mileva and Others v. Bulgaria*, nos. 43449/02 and 21475/04, judgment of 25 November 2010.

²⁴ Вж.: Jareborg, N., “Criminalization as Last Resort (*Ultima Ratio*)”, *Ohio State Journal of Criminal Law*, Vol. 2, 2004.

посегателство върху личната му неприкосновеност“ в ал. 1 на чл. 145 да отпадне.

15. Отпадналият чл. 146: Отпадането на целия чл. 146 в проекта на Министерството на правосъдието от декември 2013 г. след обществен скандал бе прибързано и необмислено. Вярно е, че в предишния си вид тази разпоредба създаваше предпоставки за груби нарушения на правото на свобода на изразяване, която включва и свободата да се събира и разпространява информация. В някои случаи обаче фотографирането и филмирането представляват тежки нарушения на правото на неприкосновеност на личния живот, при което само гражданската отговорност няма да е достатъчна за да се изпълнят позитивните задължения на държавата за защита на това право. Такива биха били например случаите на тайно филмиране или фотографиране в тоалетната или в спалнята на друго лице, без неговото знание и съгласие. В *Наказателния кодекс* на Франция например има забрана за фотографиране, филмиране или записване в „частни места“. Работната група постигна съгласие, че тази разпоредба следва да се преформулира, а не да се премахне изцяло от проекта.
16. Чл. 152-153: В работната група бе постигнато съгласие, че в проекта уредбата за обида и клевета ще бъде представена пред парламента в четири алтернативни варианта, включително такъв, който изключва наказателна отговорност за тези деяния изобщо. В тази насока са и препоръките на международните експерти, както и нашите препоръки. За съжаление, в представения проект е оставен единствено първоначалният вариант, който предвижда наказателна отговорност, макар и с възможност за налагане на по-ниски глоби, отколкото по действащия кодекс. Този вариант не е съобразен с практиката на ЕСПЧ, според която обществените фигури се очаква да бъдат обект на критика в по-голяма степен, отколкото обикновените хора. В проекта, напротив, длъжностните лица, част от които са обществените фигури, са по-добре защитени чрез квалифицирани състави, които предвиждат по-високи наказания за обида и клевета на длъжностно лице. Освен това, в проекта не са предвидени някои от общоприетите в демократичните общества защити срещу обвинения в клевета, като например това, че твърдения, направени в обществен интерес, дори ако се окажат неточни, не трябва да са наказуеми, при условие, че са направени без знание за тяхната неточност, без умисъл за причиняване на вреда, а за проверката на тяхната достоверност са предприети добросъвестно разумни действия.²⁵
17. Глава петнадесета: Проектираната уредба на престъпленията против „половата неприкосновеност и против половата нравственост“ – сам по себе си превратен начин за дефиниране на сексуалното насилие, е остаряла и несъответна на съвременните европейски стандарти в тази бурно развиваща се сфера на наказателното право. Тя робува на идейни отживелици, опредметяващи личността в полза на социалния контрол, неадекватна понятийна система, основана на стигматизиращи и пренебрегващи жертвата термини като

²⁵ PACE, Resolution 1577 (2007) towards decriminalization of defamation, § 7.

„разврат“, „блудство“, „хомосексуални действия“ и др. Тя също така е сексистка доколкото изхожда от остарели разбирания за обществения интерес в случай на сексуално насилие спрямо жената.²⁶ Проектът противоречи на препоръките на международните експерти. Освен това, въпреки постигнатия в работната група консенсус, че в окончателния вариант ще бъде представена равнопоставено и разработената от БХК алтернативна уредба, тя е изключена. Съвременните наказателноправни системи на страните от Европейския съюз в огромното си мнозинство уреждат състава на изнасилването без оглед на пола на жертвата, като джендърно неутрално деяние. Така то е уредено и в алтернативния проект, който представяме в Приложение № 2. Този подход следва утвърдилото се в съвременната теория убеждение, основано на многобройни изследвания, че същността, ефектите и необходимостта от защита в случай на изнасилване са едни и същи, независимо от пола на жертвата.²⁷ Наложително е тази глава да се преработи основно в светлината на съвременното развитие на наказателното право в тази сфера.

18. Чл. 187, ал. 1: Тази разпоредба се предполага да транспонира *Рамково решение 2008/913/ПВР на Съвета относно борбата с определени форми на расизъм и ксенофобия посредством наказателното право (Рамково решение)*, както и няколко други международни акта. Похвално е, че разпоредбата прави опит да предложи защита не само на основата на раса, цвят на кожата, религия, произход, национална или етническа принадлежност, както изисква *Рамковото решение*, но отива отвъд тези признаци, добавяйки нови чрез „защитен признак“, дефиниран в § 22 на Допълнителната разпоредба. Този опит обаче е неумел. Преди всичко, според *Рамковото решение* елементите на състава следва да включват публично подбуждане към насилие или омраза. Към тях чл. 4 от *Конвенцията за ликвидиране на всички форми на расова дискриминация* на ООН добавя и подбуждането към дискриминация. В разпоредбата на чл. 187, ал. 1 от проекта липсва подбуждането към омраза и насилие. От нея не става изрично ясно, че подбуждането следва да е във всички случаи публично. Освен това, в разпоредбата по неясно какви причини е добавено „проповядва към противопоставяне или премахване“, без отникъде да става ясно какво точно се има предвид под това. Така тя едновременно не успява да транспонира международните актове и, от друга страна, отива отвъд техните изисквания, с което може да доведе до нарушаване на правото на свобода на изразяване при нейното прилагане. Следва също така да се отбележи, че чл. 1, т.1в на *Рамковото решение* изисква криминализация на публичното оправдаване, отричане или грубо омаловажаване на престъпления на геноцид, престъпления против човечеството и военни престъпления, което е насочено срещу група лица

²⁶ Вж. по-разгърната критика на уредбата в: Красимир Кънев, „Сексуалното насилие в проекта за наказателен кодекс – с уредба определи 100 години“, *Правен свят*, 5.02.2014 г., достъпна на: <http://www.legalworld.bg/34287.seksualnoto-nasilie-v-proekta-za-nakazatelen-kodeks---s-uredba-ot-predi-100-godini.html>.

²⁷ Вж. резюме на продължилата няколко десетилетия дискусия по темата в англо-американската наказателноправна доктрина в: Rumney, P. „In Defense of Gender Neutrality Within Rape“, *Seattle Journal for Social Justice*, Vol. 6, Issue 1. Статията е достъпна в превод на български на: www.bghelsinki.org.

или член на такава група, определена по отношение на раса, цвят на кожата, религия, произход, национална или етническа принадлежност, когато деянието е извършено по начин, който може да подтикне към насилие или омраза срещу такава група или член на такава група. Транспонирането на това изискване се предполага да е направено в чл. 591, ал. 1 от проекта. И в този случай обаче това е сторено неумело и непълно. В текста не е изрично посочено, че оправдаването, отричането или груповото омаловажаване трябва да е публично. Освен това, в него става дума за престъпления против мира и човечеството, но не и за военни престъпления, което *Рамковото решение* изрично изисква. И, най-сетне, мястото на тази разпоредба е в гл. 17, а не в гл. 36. Предвид всичко това, разпоредбите на чл. 187, ал. 1 и чл. 591, ал. 1 следва да се преработят.

19. Чл. 305, ал. 3: В първоначалната си редакция от декември 2013 г. тази разпоредба предвиждаше лишаване от свобода от две до осем години за „български гражданин, който се постави в услуга на друга държава или на чужда организация, или на организация под чужд контрол, за да ѝ служи във вреда на Републиката“, като това деяние може да се осъществи по всяко време. В този си вид разпоредбата е рецидив на наказателното право на тоталитарния комунистически режим. Нещо повече, нейни аналози могат да се намерят в неговия най-репресивен период, в *Наказателния кодекс на РСФСР*, действал по времето на Сталин. Дори и в страните от бившия Съветски съюз обаче те са премахнати впоследствие при „развития социализъм“. Разпоредби от този род служеха на тоталитарния режим за контрол върху словото и дейността на гражданите, които му се противопоставяха. Разпоредбата изобилства с неясни и предизвикващи разнопосочни интерпретации изрази като „чужда организация“, „организация под чужд контрол“, „да ѝ служи“, „във вреда на Републиката“, които дават възможност за насочване на една наказателна репресия, и то сурова (предвидена е наказателна отговорност, сравнима с тази за изтезание), срещу политически неугодни хора на произволни основания. След публичен скандал, Министерството на правосъдието добави в разпоредбата след „който“ фразата „във военно време“, а след „служи“, фразата „като предател“. С това министерството реши, че проблемът с тази смразяваща със своето мракобесие разпоредба е решен. С добавянето на тези фрази обаче изначалната неяснота и репресивен потенциал на чл. 305, ал. 3 не отпада. Напротив, увеличава се с нововъведената фраза „като предател“, тъй като нейното значение също е неясно. Според изменения състав, човек може да бъде осъден на неясни основания само във военно време. С това неговото/нейното евентуално осъждане обаче в никакъв случай не става по-малко произволно. Предлагаме разпоредбата на ал. 3 да отпадне изцяло. На същите основания от проекта следва да се изхвърли и аналогично формулираният текст на § 32ж от Допълнителната разпоредба, според която „противодържавна цел“ е „служене на чужда държава, на чужда организация или на организация под чужд контрол във вреда на Републиката“.
20. Чл. 352, ал. 1: Криминализирането на противозаконното преминаване на границата е миналото на европейското наказателно право. Такъв състав не

съществува в наказателните кодекси на повечето страни от Европейския съюз, както и на Турция. Това деяние следва да стане административно нарушение, а разпоредбата на чл. 352 да отпадне от проекта.

21. Глава 36: Въпреки сериозните критики към структурата и съдържанието на тази глава, направени в работната група, в проекта тя фигурира в същия спорен вид, само с малки изменения, някои от които дори влошават нейното качество в сравнение с първоначалния вариант. Гл. 36 засяга сфера на наказателното право, която претърпя бурно развитие през последните две десетилетия. Ключово за това развитие бе влизането в сила на *Римския статут на Международния наказателен съд*, ратифициран и от България. За съжаление, нищо от това развитие не е отразено в проекта, много от разпоредбите на който просто повтарят съставите на действащия кодекс. Забележително е желанието, като цяло, инерционно да се възпроизведе действащия кодекс, защото всички били „свикнали“ с него – човек се пита защо тогава изобщо се прави нов кодекс. Сред тези разпоредби има будещи съжаление курйози, като например чл. 578, с който, по подобие на разпоредбата на чл. 407 от действащия кодекс, се криминализира пропагандата на война, без оглед на нейния характер, агресивна или отбранителна. Подобна разпоредба, ако, разбира се, някой изобщо я приложи, би пречатвала опитите за мобилизация на българската армия и на населението в случай, че България бъде нападната от чужда въоръжена сила, както и на участието на български войници във военни операции зад границата. Като цяло, тази част от проекта е най-зле разработена. В този си вид тя е изцяло негодна и следва да се пренапише. В Приложение № 3 представяме изцяло преработен вариант на гл. 36 заедно с мотиви, с които подробно обосноваваме необходимостта от изменения, както и насоките на измененията. Неприемливо е отправянето в чл. 590 към деяния, обявени за престъпления против човечеството от международен договор, без за това в проекта да са формулирани специфични състави. Това е несъвместимо с принципа на законност в наказателното право и влиза в противоречие с Решение № 7 от 2.07.1992 г. на Конституционния съд по к.д. №6 от 1992 г., че международните договори, в които определени деяния са обявени за престъпления, са част от вътрешното право само доколкото могат да пояснят смисловото съдържание на съществуващи в НК състави или на елементи от тях.²⁸
22. Чл. 589: С тази разпоредба е направен опит да се формулира състав за изтезание в съответствие с препоръките на международните органи по правата на човека, на международните експерти и на работната група. Този опит обаче е несполучлив. Преди всичко, мястото на този състав не е в раздела за престъпленията против човечеството, а в главата за престъпленията против

²⁸ За по-пространна критика на уредбата на гл. 36 от проекта вж.: Красимир Кънев, „Ако издърпате ухото на детето си - отговорност за изтезание. Затвор от 3 до 8 години“, *Правен свят*, 20.01.2014 г., достъпна на: <http://www.legalworld.bg/34111-ako-izdyrpate-uhoto-na-deteto-si---otgovornost-za-iztezanie-zatvor-ot-3-do-8-godini.html>.

живота и здравето (гл. 12 от проекта), където изтезанието следва да се обособи в отделен раздел. Международното право и по-специално *Римският статут* квалифицира изтезанието като престъпление против човечеството само когато то е извършено като „част от широко или систематично съзнателно нападение срещу гражданското население“.²⁹ Изтезанието като такова обаче следва да е криминализирано само по себе си, без да е необходимо да съставлява и престъпление против човечеството – във всички случаи. На второ място, съставът не съответства на дефиницията за изтезание по чл. 1 на *Конвенцията против изтезанията* на ООН. Основният състав в ал. 1 на проекта обявява за изтезание деяние на частно лице докато конвенцията изисква във всички случаи субектът на деянието да е „длъжностно лице или друго официално действащо лице“. Длъжностното лице като субект се явява едва в ал. 2 на проекта при квалифицирания състав. На трето място, в състава не са изчерпателно транспонирани целите на деянието, както са дефинирани по конвенцията. По-специално, принудата е формулирана само като принуда „да извърши“, но не и да претърпи, нещо против волята си, а, в противоречие с конвенцията, която определя широко дискриминационните цели, в състава те са сведени само до „защитен признак на пострадалия“. В дефиницията на „защитен признак“ в Допълнителната разпоредба на проекта антидискриминационните признаци са значително стеснени в сравнение със *Закона за защита от дискриминация*. В Приложение № 4 предлагаме проект за състав на изтезание като престъпление против живота и здравето.

23. § 22 на допълнителната разпоредба, която дефинира защитените признаци, следва да бъде направена по-включваща с упоменаване на „увреждане“ и „полова идентичност“.
24. § 3, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби: Според тази разпоредба наложените преди влизане в сила на този кодекс наказания „доживотен затвор без замяна“ се изтърпяват по досегашния ред. Разпоредбата е в грубо противоречие с философията на проекта, според която доживотният затвор без замяна е нечовешко наказание и не може да има място в едно демократично общество, което уважава правата на човека. Тя оставя всички досега осъдени на това наказание да изтърпяват присъдите си по досегашния ред, освен ако не бъдат помилвани. Става дума за няколко десетки лишени от свобода, които ще останат в затворите на България без надежда за някогашно излизане от там. Предлагаме тази разпоредба да се преформулира като доживотния затвор без замяна на досега осъдените се замени с доживотен затвор.

²⁹ Римски статут на Международния наказателен съд, чл. 7, т. 1f.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

НЕВМЕНЯЕМОСТ

Извадки от относимите норми в наказателните кодекси на някои европейски страни и
САЩ

ФРАНЦИЯ

Article 122-1

N'est pas pénalement responsable la personne qui était atteinte, au moment des faits, d'un trouble psychique ou neuropsychique ayant aboli son discernement ou le contrôle de ses actes. La personne qui était atteinte, au moment des faits, d'un trouble psychique ou neuropsychique ayant altéré son discernement ou entravé le contrôle de ses actes demeure punissable; toutefois, la juridiction tient compte de cette circonstance lorsqu'elle détermine la peine et en fixe le régime.

Член 122-1

Не е наказателно отговорно лицето, което, по време на извършване на деянието, е страдало от психично или нервнопсихологично разстройство, което е унищожило неговата способност да разбира или да контролира своите действия. Лице, което, по време на извършване на деянието, е страдало от психично или нервнопсихологично разстройство, което е намалило неговата способност да разбира или е попречило на неговата способност да контролира действията си, е наказуемо. В този случай съдът взема това под внимание когато решава въпроса за неговото наказание и определя режима.

САЩ – МОДЕЛЕН НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС

Чл. 4.01

(1) A person is not responsible for criminal conduct if at the time of such conduct as a result of mental disease or defect he lacks substantial capacity either to appreciate the criminality [wrongfulness] of his conduct or to conform his conduct to the requirements of law.

(1) Лицето не е отговорно за престъпно деяние ако по време на деянието в резултат от психично заболяване или дефект изпитва значителна липса на способност да разбере престъпния характер [неправилността] на своето деяние или да приспособи поведението си към изискванията на закона.

РУСИЯ

Статья 21. Невменяемость

1. Не подлежит уголовной ответственности лицо, которое во время совершения общественно опасного деяния находилось в состоянии невменяемости, то есть не могло осознать фактический характер и общественную опасность своих действий (бездействия) либо руководить ими вследствие хронического психического расстройства, временного психического расстройства, слабоумия либо иного болезненного состояния психики.

Чл. 21. Невменяемост

1. Не е наказателно отговорно лице, което по време на извършване на обществено опасно деяние се е намирало в състояние на невменяемост, тоест, не е могло да осъзнава фактическия характер и обществената опасност на своите действия (бездействия) или да ги ръководи поради хронично психично разстройство, временно психично разстройство, слабоумие или друго болестно състояние на психиката.

СЛОВАКИЯ

Section 23

Insanity

No person incapable of judging the seriousness of an act, which otherwise gives rise to criminal liability, at the time of its commission, or to exercise self-restraint because of mental disorder (pre duševnú poruchu) may be held criminally liable for such an offence, unless this Act provides otherwise.

Член 23

Невменяемост

Никое лице, което по време на извършването на деянието не е в състояние да прецени неговата сериозност, която поражда наказателна отговорност, или да ограничи своето поведение поради психично разстройство, не може да бъде наказателно отговорно за такова деяние, освен ако този закон установява друго.

СЛОВЕНИЯ

Чл. 29:

(2) The perpetrator, who at the time of committing a criminal offence was not capable to understand the meaning of his act or to control his behaviour because of mental disorder or mental underdevelopment, shall not be held responsible for his actions.

(2) Извършителят, който по време на извършване на престъплението не е бил способен да разбира значението на своето деяние или да контролира своето поведение поради психично разстройство или умствена изостаналост, не е наказателно отговорен.

ПОЛША

Чл.31, § 1

Nie popełnia przestępstwa, kto, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem.

Чл. 31, § 1

Не извършва престъпление който, по причина на психично заболяване, умствено увреждане или друго нарушение на психичните функции, не е могъл по време на деянието да прецени неговото значение или да контролира своите постъпки.

ФИНЛАНДИЯ

Гл. 3, Чл. 4:

(2) The perpetrator is not criminally responsible if at the time of the act, due to mental illness, severe mental deficiency or a serious mental disturbance or a serious disturbance of consciousness, he or she is not able to understand the factual nature or unlawfulness of his or her act or his or her ability to control his or her behaviour is decisively weakened due to such a reason.

(2) Деецът не е наказателно отговорен ако по време на деянието, поради психично заболяване, тежко ментално увреждане, сериозно психично разстройство или сериозно разстройство на съзнанието той/тя не е в състояние да разбира фактическата природа или незаконността на своето деяние или неговата/нейната способност да контролира своето поведение е решаващо отслабена по тази причина.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОЛОВАТА НЕПРИКОСНОВЕНОСТ

МОТИВИ

Във формулировките на съставите на престъпленията против половата неприкосновеност е прокаран системно принципа на джендърната неутралност, включително в състава на изнасилването. Това е доминираща тенденция в

западноевропейските наказателноправни системи, както и в по-голямата част от обновените наказателни кодекси на източноевропейските страни. Логично следствие от прокарването на този принцип е отпадането на съставите на „хомосексуалното действие“ от действащия кодекс.

Запазен е известен консерватизъм в разделянето на сексуалните посегателства на такива, които са свързани с проникване (изнасилване) и такива, които не са свързани с проникване (аналога на блудството в действащия НК). Подобни разделения съществуват в повечето европейски кодекси, макар че има тенденция към създаване на таксономии и по други критерии, например в Наказателния кодекс на Испания.

Във формулировките на изпълнителните деяния на основните състави са следвани наказателните кодекси/закопи на Франция, Белгия, Англия и Германия, които в частта за престъпленията срещу половата неприкосновеност бяха обновени през последните години. Във формулировките на квалифицираните състави са използвани и кодекси на други европейски страни.

Във формулировката на основния състав на изнасилването няма „класическите“ елементи – употреба на сила, заплашване, привеждане в или използване на безпомощно състояние. Това е в унисон с прогресивните тенденции, като например в белгийския Наказателен кодекс³⁰ и в английския закон за половите престъпления от 2003 г.³¹ Тези елементи идват в настоящия проект в първия квалифициран състав. Следва да се отбележи и практиката на ЕСПЧ, например в решението по делото *М.Ч. срещу България*, според която тъкмо липсата на съгласие, а не насилието следва да е водещият елемент в изнасилването.

Глава петнадесета

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОЛОВАТА НЕПРИКОСНОВЕНОСТ

Изнасилване

Чл. 158. (1) Който извърши какъвто и да е акт на сексуално проникване³² чрез пенис, друга част на тялото или предмет във вагината, в ануса или в устата на лице,

³⁰ Чл. 375 от НК на Белгия: „Tout acte de pénétration sexuelle, de quelque nature qu'il soit et par quelque moyen que ce soit, commis sur une personne qui n'y consent pas, constitue le crime de viol.“ („Всякакъв акт на сексуално проникване, от какъвто и да е характер, извършен чрез каквото и да е средство, спрямо лице, което не е дало съгласие, представлява престъплението изнасилване.“)

³¹ Същият е подходът към изнасилването и в някои щати на САЩ, например в наказателните кодекси на щата Ню Йорк и на щата Вашингтон. Според последната ревизирана дефиниция на изнасилването (от януари 2012 г.) на Департамента по правосъдие на САЩ, изнасилването е: „*The penetration, no matter how slight, of the vagina or anus with any body part or object, or oral penetration by a sex organ of another person, without the consent of the victim.*“ („Проникване, независимо колко слабо, във вагината или в ануса посредством каквато и да било част от тялото или посредством предмет, или проникване в устата чрез полов орган на друг човек, без съгласието на жертвата.“), достъпна на: <http://blogs.justice.gov/main/archives/1801>.

³² Този термин се използва в чл. 222-23 на френския НК и в чл. 375 на белгийския НК.

навършило 14 години, без негово съгласие, се наказва за изнасилване с лишаване от свобода от две до осем години.

(2) Когато:

1. пострадалото лице е съпруг/а или роднина по права или съребрена линия до четвърта степен включително на дееца;
2. деянието е извършено чрез употреба на сила или заплашване, чрез използване на безпомощното състояние на пострадалия или чрез привеждането му в такова състояние, или чрез използване на положение на зависимост или надзор, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(3) Когато:

1. пострадалото лице е непълнолетно;
 2. пострадалото лице е дете, което се занимава с проституция;
 3. деянието е извършено от две или повече лица;
 4. деецът е бил въоръжен;³³
 5. деянието е извършено поради защитен признак на пострадалото лице;
 6. пострадалото лице е с трайно увреждане;³⁴
 7. деянието е извършено по отношение на лице, което е лишено от свобода;³⁵
 8. с деянието е причинена средна телесна повреда;
 9. в резултат на деянието е последвала бременност;
 10. деянието е извършено с цел насилствено въвличане на пострадалия в трафик на хора или проституция,
- наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(4) Когато:

1. е причинена тежка телесна повреда;
 2. в резултат на деянието е последвал опит за самоубийство;
 3. деянието е предхождано или последвано от изтезание;
 4. случаят е особено тежък,
- наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадесет години

(5) Когато е последвало самоубийство, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години.

Изнасилване на малолетно лице

Чл. 159. (1) Който извърши какъвто и да е акт на сексуално проникване чрез пенис, друга част на тялото или предмет във вагината, в ануса или в устата на лице, ненавършило 14-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено:

1. спрямо роднина по права или съребрена линия до четвърта степен включително на дееца;

³³ НК на Германия, Франция и Финландия

³⁴ Дефинирано по ЗИХУ. Сходни норми в НК на Германия и Словения

³⁵ НК на Германия и Словения

2. чрез употреба на сила или заплашване, чрез използване на безпомощното състояние на пострадалия или чрез привеждането му в такова състояние, или чрез използване на отношения на зависимост и надзор, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(3) Когато:

1. деянието е извършено от две или повече лица;
2. пострадалото лице е дете, което се занимава с проституция;
3. деецът е бил въоръжен;³⁶
4. деянието е извършено поради защитен признак на пострадалото лице;
5. деянието е извършено спрямо лице с трайно увреждане;³⁷
6. с деянието е причинена средна телесна повреда;
7. в резултат на деянието е последвала бременност;
8. целта е насилствено въвличане на пострадалия в трафик на хора или проституция, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(4) Когато:

1. е причинена тежка телесна повреда;
 2. в резултат на деянието е последвал опит за самоубийство;
 3. деянието е предхождано или последвано от изтезание;
 4. случаят е особено тежък,
- наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадесет години

(5) Когато е последвало самоубийство, наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години.

Полова злоупотреба³⁸

Чл. 160. (1) Който извърши действие от полово естество с лице, навършило 14-годишна възраст, или застави такова лице да извърши спрямо него такова действие,³⁹ без съгласие на пострадалото лице, ако деянието не съставлява изнасилване, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато половата злоупотреба е извършена:

1. чрез сила или заплашване;
 2. чрез използване на безпомощното състояние на пострадалия или чрез привеждането му в такова състояние;
 3. чрез използване на положение на зависимост или надзор,
- наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

(3) Когато деянието е извършено:

1. спрямо непълнолетно лице;
2. от две и повече лица или спрямо две или повече лица;
3. спрямо дете, което се занимава с проституция;

³⁶ НК на Германия, Франция и Финландия

³⁷ Дефинирано по ЗИХУ. Сходни норми в НК на Германия и Словения

³⁸ Използва се в НК на Испания и Финландия, както и в други кодекси, със значение, близко до това на блудството в сега действащия наш НК.

³⁹ С лека редакция, това е формулировката на състава в германския НК, който е сходен с блудството в сега действащия наш НК. Терминът „действие от полово естество“ се употребява и в НК на Испания.

4. по отношение на съпруг/а или роднина по права или съребрена линия до четвърта степен включително;⁴⁰
5. по отношение на лице, което е лишено от свобода;⁴¹
6. по отношение на лице с трайно увреждане;
7. деецът е бил въоръжен;⁴²
8. поради защитен признак на пострадалото лице, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(4) Когато:

1. с деянието е причинена средна телесна повреда;
2. в резултат на деянието е последвал опит за самоубийство;
3. случаят е особено тежък;
4. целта е насилствено въвличане на пострадалия в трафик на хора или проституция, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.

(5) Когато е последвало самоубийство наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

Полова злоупотреба с малолетно лице

Чл. 161. (1) Който извърши действие от полово естество с лице, ненавършило 14-годишна възраст, или застави такова лице да извърши спрямо него такова действие, ако деянието не съставлява изнасилване, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено чрез:

1. употреба на сила или заплашване;
2. използване на безпомощното състояние на пострадалия или чрез привеждането му в такова състояние;
3. използване на положение на зависимост или надзор, наказанието е лишаване от свобода от две до дванадесет години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено:

1. от две или повече лица или спрямо две или повече лица;
2. спрямо дете, което се занимава с проституция;
3. по отношение на роднина по пряка или съребрена линия до четвърта степен включително;
4. по отношение на лице, което е лишено от свобода, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(4) Когато:

1. с деянието е причинена средна телесна повреда;
2. в резултат на деянието е последвал опит за самоубийство;
3. случаят е особено тежък,
4. деянието е извършено по отношение на лице с трайно увреждане;
5. деецът е бил въоръжен;⁴³

⁴⁰ НК на Финландия

⁴¹ НК на Германия и Дания

⁴² НК на Германия, Франция и Финландия

⁴³ НК на Германия, Франция и Финландия

6. деянието е извършено поради защитен признак на пострадалото лице;
7. деянието е извършено с цел насилствено въвличане на пострадалия в трафик на хора или проституция
наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(5) Когато е последвало самоубийство наказанието е лишаване от свобода от четири до дванадесет години.

„Действие от полово естество“ е всяко действие, което накърнява половата неприкосновеност на друго лице, включително физически посегателства или действия, които не осъществяват физическо съприкосновение, когато в резултат от тях е причинено унижение на пострадалия.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3

МОТИВИ КЪМ ГЛ. 36

Тази глава формулира съставите на най-тежките престъпления в рамките на една наказателна юрисдикция, това, което някои автори наричат "международни престъпления". Техният обхват е определен от чл. 5 на Статута на Международния наказателен съд (Римския статут), по който България е страна. Той говори за четири ясно определени типа престъпления – 1) геноцид, 2) престъпления против човечеството,⁴⁴ 3) военни престъпления и 4) агресия (престъпление против мира). Те, съответно, са дефинирани в отделни разпоредби на статута. Тази класификация е широко приета в литературата.

Подходът в действащия Наказателен кодекс, възприет и в проекта, показва редица отклонения от класификацията на Римския статут, които настоящият проект на глава 36 цели да отстрани.

На първо място, за геноцида е формулиран крайно неадекватния като наименование раздел „престъпления против групи от населението“, като част от престъпленията против мира и човечеството, вместо да бъде отделен като самостоятелен вид престъпление съобразно класификацията на Статута на Международния наказателен съд. Подобно приобщаване има своето обяснение, но то следва да бъде изоставено като подход. Геноцидът често се причислява към престъпленията против човечеството по една традиция, идваща още от Статута на Нюрнбергския трибунал. Поради това и немалко държави, включително такива, които са променяли своето наказателно законодателство през последните години, са я възприели в своите системи. Такъв е и подходът както в действащия кодекс, така и в проекта. Както посочихме по-горе обаче, в Римския статут, а и в доктрината, това престъпление е ясно отделено от престъпленията против човечеството. Отделено е и в статутите на международните ад

⁴⁴ Тези престъпления е по-правилно да се нарекат „престъпления против човечността“, но тъй като в Конституцията се употребява „човечеството“, те фигурират под това име тук.

хок трибунали след Нюрнбергския. То е най-тежкото престъпление по принцип, "престъплението на престъпленията" както казват някои автори. Свързано е с най-тежките масови убийства в историята на Европа. За него са предвидени най-тежките наказания. На него специално е посветен един от първите договори на ООН и поради това заслужава да бъде третирано отделно.

На второ място, проблематично е и смесването на другите два вида престъпления - военните и срещу мира (агресия). Те са ясно отделени както в законодателствата на другите национални юрисдикции, така и на международно ниво. Изключение правят относително изостаналите системи на наказателно правораздаване. За съжаление, следвайки сега действащата уредба, в проекта тези две престъпления отново са сложени в главата "Престъпления против мира и човечеството". Настоящият проект на глава 36 изхожда от позицията, че не е допустимо да се смесват престъпленията против мира и военните престъпления поради това, че престъпленията против мира са свързани преди всичко с планирането, подготовката и воденето на агресивна война докато военните престъпления са свързани с нарушения на Женевските конвенции от 1949 г. и с нарушенията на законите и обичаите за водене на война.

На трето място, друг съществен недостатък на сега действащата уредба и на досега обсъждания проект е, че в главата "Престъпления против мира и човечеството" са включени и престъпленията против законите и обичаите за водене на война. В международното право и в доктрината последните не се отнасят нито към престъпленията против мира, нито към престъпленията против човечеството. Те са част от военните престъпления.

На четвърто място, в проекта за НК има отделна глава 34 – "Военни престъпления", която обаче има много малко общо с това, което международното право и наказателно-правните системи на другите страни разбират под военни престъпления. В проекта на глава 34 като военни престъпления са формулирани престъпленията, свързани с носенето на военна служба. Само няколко състава, и то не изцяло, могат да се причислят към военните престъпления в собствения смисъл на думата. **Поради всички тези съображения следва в проекта да се обособят две глави - "Престъпления при носенето на военна служба"⁴⁵ (сегашната глава 34) и "Геноцид, военни престъпления, престъпления против мира и човечеството" (сегашната глава 36).**

Настоящият проект на глава 36 следва тази логика. В него има отделен раздел за всеки един от типовете престъпления - раздел за геноцид, раздел за военни престъпления, раздел за престъпления против мира и раздел за престъпления против човечеството. Формулирането на съставите на престъпленията се основава на шест източника:

- Римският статут на Международния наказателен съд;

⁴⁵ В Наказателния кодекс на Русия подобната глава "Войнски престъпления" от НК на РСФСР е преименувана в „Престъпления против военната служба“.

- „Елементите на състава“ на престъпленията на Международния наказателен съд, приети въз основа на чл. 9 от статута в тяхната последна редакция от 2011 г., след измененията от Кампала на Римския статут;
- Статутите на ад хок трибуналите на ООН, създадени след Втората световна война;
- Други, обвързващи България международни договори, като например Конвенцията за преследване и наказване на престъплението геноцид и Международната конвенция за предотвратяване и наказание на престъплението апартейд;
- Формулировките на подобни състави в други европейски страни и особено в такива, които са изменили своето наказателно законодателство след ратифицирането на Римския статут;
- Формулировките на някои от съставите в проекта за НК.

Въпреки че следва основно дефинициите на съставите на Римския статут, настоящият проект на гл. 36 се отклонява от тях в определени пунктове. Това е особено видно при военните престъпления. Настоящият проект, за разлика от Римския статут, не обособява в отделни разпоредби военните престъпления в контекста на международен въоръжен конфликт и тези в контекста на вътрешен въоръжен конфликт. Това е в унисон със съвременното развитие на международното хуманитарно право, което прогресивно криминализира като военни престъпления деяния, извършени в контекста на вътрешен конфликт, които в миналото са били криминализирани само като деяния в контекста на международен конфликт. Подобен е подходът и в други европейски страни, включително в такива, които са променили наказателните си законодателства след влизане в сила на Римския статут. Такъв, например, е случаят с Финландия. Още по-далеч отива уредбата в Холандия, която с чл. 7 от Закона за международните престъпления криминализира всякакви нарушения на законите и обичаите за водене на война, без оглед на характера на конфликта (международен или вътрешен). В настоящия проект изразът „в съответствие с международното право“, включен в част от съставите, дава възможност на съда да преценява фактите по конкретното дела в зависимост от актуалното състояние на международното право към момента на извършване на деянието.

Римският статут е най-цялостният, но не е единственият източник на международно право, регулиращо геноцида, военните престъпления, престъпленията срещу мира и човечеството, както бе посочено и по-горе. Статутите на международните наказателни трибунали, доколкото претендират да се базират на норми *jus cogens* или на обичайното право, са също източник на право и в редица случаи то е различно от правото на Римския статут. Така например материалният обхват на военните престъпления в Статута на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) е по-широк от този в Римския статут. Статутът на МНТБЮ предвижда наказателна отговорност за всякакви нарушения на „законите и

обичаите за водене на война“, докато Римският статут се фокусира само върху най-тежките. В Римския статут, който предвижда и други ограничения в своята обща юрисдикция (изискването деянията да са извършени като част от план или политика или част от широкомащабно извършване на такива деяния), по-леките, единични и „непланирани“ нарушения са оставени за санкциониране от националните наказателни или административни/ дисциплинарни системи. Статутът на МНТБЮ също така не прави разлика между вътрешен и международен въоръжен конфликт. Накратко, подходът на МНТБЮ дава възможност на национално ниво да се включат в обхвата на военните престъпления също и по-леки нарушения на законите и обичаите за водене на война във всякакъв вид конфликти. От друга страна, престъпленията против човечеството в Статута на МНТБЮ са ограничени само до деяния, извършени в рамките на въоръжен конфликт;⁴⁶ в Римския статут такова ограничение липсва. На свой ред, в определението си за престъпление против човечеството Статутът на Международния наказателен трибунал за Руанда определя обхвата на понятието за „гражданско население“ твърде тясно – като такова на национална, политическа, етническа, расова или религиозна основа.

В тази ситуация е напълно оправдана известна гъвкавост при формулирането на съставите на престъпленията в тази глава. Това, което не е оправдано, е допускането в нашето национално право на състави с по-тесен обхват от дефинициите на международни договори, по които България е страна.

Наред с формулирането на прецизни и съобразени с международното право състави, гл. 36 представя и едно специфично предизвикателство, което е свързано с давността. Конвенцията на ООН за неприлагане на давност за военни престъпления и престъпления против човечеството, по която България е страна, изрично изключва възможността за прилагане на каквато и да е давност за престъпленията, предвидени в Статута на Нюрнбергския трибунал (Международния военен трибунал или МВТ). Те включват всичките четири групи престъпления от Римския статут. Чл. 6б от статута на МВТ говори изрично за военните престъпления като престъпления против законите и обичаите за водене на война. По същия начин, според член 29 от Римския статут, „престъпленията от компетентността на Съда не подлежат на никаква давност“. От друга страна, чл. 31, ал. 7 от Конституцията не допуска погасяването по давност само на престъпленията против мира и човечеството. Дори ако причислим геноцида към престъпленията против човечеството, което не е подходящо (вж. по-горе), но и не е необичайно за съвременните юрисдикции, това няма как да стане с военните престъпления. А въвеждането със закон на разпоредби в допълнение към конституционните, които биха отегчили положението на обвиняемия, е противоконституционно. Изходът от тази ситуация е промяна на Конституцията. Такава се налага и предвид други изменения в проекта за НК, които вече бяха направени или които следва да се направят. Такова е премахването на давността за изтезание.

⁴⁶ В практиката си МНТБЮ, например по делото *Прокурорът срещу Кунарац и др.*, изтъква пределно либерално това изискване.

Глава тридесет и шеста
ГЕНОЦИД, ВОЕННИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ МИРА И
ЧОВЕЧЕСТВОТО

Раздел I
ГЕНОЦИД

Извършване на геноцид

Чл. 578. Който с цел да унищожи изцяло или отчасти национална, етническа, расова или религиозна група:

1. причини смърт на друго лице;
2. причини тежка телесна повреда или тежко психично разстройство на лице, което принадлежи към такава група;
3. наложи на групата такива условия на живот, които са от естество да причинят нейното пълно или частично физическо унищожение;
4. предприема мерки за възпрепятстване на раждаемостта сред такава група;
5. насилствено предава дете⁴⁷ от една група в друга, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор.

Приготовление или явно подбуждане към геноцид

Чл. 579. За приготовление или явно подбуждане към деяние по чл. 578, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

Група или организация за извършване на геноцид⁴⁸

Чл. 580. (1) Който образува или ръководи престъпно сдружение, което си поставя за цел извършване на деяния по този раздел, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години.

(2) Който участва в престъпно сдружение по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години.

Раздел II
ВОЕННИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Тежки нарушения на Женевските конвенции от 1949 г.

Чл. 581. Който по време и във връзка с военен конфликт, който има

⁴⁷ Според актуалната версия на „елементите на състава“ на Международния наказателен съд е достатъчно предаването и на едно дете.

⁴⁸ Франция, Словения

международен или вътрешен характер, в съответствие с международното право, извърши спрямо лице, което се ползва със защитата на една от четирите Женевски конвенции от 1949 г.:

1. убийство;
 2. каквото и да е деяние, с което причини силно физическо или душевно страдание или болка на лице, за да се получи от него или от трето лице сведение или признание или за да бъде то наказано за действие, което то или трето лице е извършило или в извършването на което то или трето лице е заподозряно, или за да бъде то или трето лице сплашено или принудено, или по каквато и да е причина, основаваща се на каквато и да е дискриминация;⁴⁹
 3. нечовешко отнасяне, причиняване на тежка или средна телесна повреда или на тежко психично разстройство;
 4. биологически опит, който застрашава сериозно физическото или психичното здраве на лицето;⁵⁰
 5. противозаконно присвояване или унищожаване на имущество в големи мащаби, което не е оправдано от военни нужди;
 6. принуждаване да служи във въоръжените сили на неприятелска страна или армия;
 7. постановяване на присъди и изпълнение на наказания без предходен съдебен акт, постановен от установен от закон съд;
 8. лишаване от правото на справедлив и установен от закона съдебен процес;
 9. противозаконно депортиране или друго насилствено преместване или противозаконно задържане;
 10. вземане на заложници,
- се наказва с лишаване от свобода от пет до двадесет години или с доживотен затвор.

Нарушения на законите и обичаите за водене на война

Чл. 582. (1) Който по време и във връзка с военен конфликт, който има международен или вътрешен характер, в съответствие с международното право:

1. извърши нападение срещу гражданско население като такова или срещу отделни граждански лица, които не вземат пряко участие във враждебните действия;
2. извърши нападение срещу граждански обекти, които не представляват военна цел;
3. извърши нападение срещу персонал, съоръжения, материали, формирования или превозни средства, използвани за хуманитарна помощ или омиротворителна операция в съответствие с Устава на ООН, доколкото те се ползват от защитата, предоставена на гражданското население или гражданските обекти от

⁴⁹ В Римския статут става дума за изтезание, но „елементите на състава“ на Международния наказателен съд не изискват длъжностно качество на деца.

⁵⁰ „Добавката след „опит“ е от „елементите на състава“ на Международния наказателен съд. Въведено за вътрешни конфликти в Наказателния кодекс на Финландия.

- международното право;
4. започне нападение със съзнанието, че то ще причини големи загуби или увреждания сред гражданското население или щети на граждански обекти, или обширни, трайни и тежки увреждания на природната среда, които явно са прекомерни в сравнение с очакваните конкретни и преки военни предимства;
 5. извърши нападение или бомбардиране с каквито и да са средства на градове, села, местообитания или жилища, които се незащитени и не представляват военна цел;
 6. убие или рани участник във военните действия, който е извън строя или вече няма средства за защита и се е предал доброволно;
 7. неправомерно използва бял флаг или знамето или военните знаци и униформата на неприятеля, или на Организацията на обединените нации, както и на емблемите по Женевските конвенции, което е довело до смърт или тежки увреждания на хора;
 8. като член на силите на държавата окупатор пряко или непряко премества гражданско население на държава окупатор в окупираната от нея територия или депортира или премества цялото или част от населението на окупираната територия в рамките на последната или извън нея;
 9. извършва нападения срещу сгради, предназначени за религиозна дейност, образование, изкуство, наука или благотворителна дейност, исторически паметници, болници и места, където се събират болни и ранени, при условие че те не са военни обекти;
 10. причинява на лица, които се намират във властта на неприятелските сили, физическо увреждане или ги подлага на медицински или научни експерименти от каквото и да е естество, които не са оправдани от медицинското, денталното или амбулаторното лечение на съответното лице, нито се извършват в негов интерес, и които причиняват смърт или сериозна заплаха за здравето на това лице или лица;
 11. внушава убеждение в лице от състава на неприятелските сили, че то принадлежи към защитена група, след което, използвайки доверяването от негова страна, го убива или ранява;
 12. издава заповед да няма пощадени;
 13. разрушава или извършва реквизиция на неприятелско имущество, освен ако това разрушаване или реквизиция се налагат императивно от военни нужди;
 14. обявява правата и искове на гражданите на неприятелската страна за отменени, суспендирани или недопустими в съд;
 15. принуждава гражданите на неприятелската страна или членовете на неприятелската армия да участват във военни операции, насочени срещу собствената им страна или армия, дори когато преди началото на войната те са били на военна служба в неприятелската страна или армия;
 16. ограбва град или друго населено място, дори когато са превзети чрез нападение;

17. използва отрова или отровни оръжия;⁵¹
 18. използва задушливи, отровни или други газове, както и всякакви подобни течности, материали или приспособления;⁵²
 19. използва куршуми, които лесно експлодират или се сплескват в човешкото тяло, като куршуми с твърда обвивка, която не покрива изцяло сърцевината или е надупчена;⁵³
 20. използва оръжия, снаряди и материали, както и методи за водене на бойните действия, които могат да причинят прекомерни вреди или ненужно страдание или които по естеството си нямат избиращо действие в нарушение на международното право, при условие че тези оръжия, снаряди и материали или методи за водене на бойните действия са забранени от международното право;
 21. извършва посегателство над личното достойнство, по-специално оскърбително и унижително отнасяне;
 22. се гаври с трупа на убит вражески участник във военните действия;⁵⁴
 23. изнасилва, държи в сексуално робство, полово злоупотребава, принуждава към проституция насилствено забременява или стерилизира другото;
 24. използва присъствието на гражданско лице или на друго защитено лице за предпазване на някои пунктове, зони или въоръжени сили от военни операции;
 25. извършва нападения срещу сгради, материали, санитарни формирования и транспорт, както и персонал, които използват емблемите на Женевските конвенции в съответствие с международното право;
 26. подлага на глад гражданско население като метод за водене на бойни действия чрез лишаването му от средства, необходими за неговото оцеляване, включително чрез умишлено възпрепятстване на хуманитарни доставки, предвидени в Женевските конвенции;
 27. набира деца под осемнадесетгодишна възраст⁵⁵ в националните въоръжени сили или ги използва за активно участие във въоръжените действия;
 28. отнема вещи от ранен или пленник, или взема вещи от убит с намерение противозаконно да ги присвои;⁵⁶
се наказва с лишаване от свобода от три до двадесет години или с доживотен затвор.
- (2) За деяние по ал. 1, представляващо маловажен случай, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.⁵⁷

Приготовление или явно подбуждане към военни престъпления

⁵¹ Въведено за вътрешни конфликти с измененията от Кампала

⁵² Въведено за вътрешни конфликти с измененията от Кампала

⁵³ Въведено за вътрешни конфликти с измененията от Кампала

⁵⁴ Швейцария

⁵⁵ Финландия, в Римския статут – 15-годишна.

⁵⁶ Чл. 555 от проекта с разширен обхват (деянието може да се извършва и извън полесражението).

Мародерството като военно престъпление присъства в наказателните законодателства на Германия, Естония и Словения.

⁵⁷ Маловажни случаи на военни престъпления са формулирани в законодателствата на Германия и Финландия.

Чл. 583 (1) За приготвяне или явно подбуждане към деяние по чл. 581 и чл. 582, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години.

(2) За деяние по ал. 1, представляващо маловажен случай, наказанието е лишаване от свобода до една година или глоба до пет хиляди лева

Група или организация за извършване на военни престъпления

Чл. 584 (1) Който образува или ръководи престъпно сдружение, което си поставя за цел извършване на деяния по този раздел, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години.

(2) Който участва в престъпно сдружение по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години.

Раздел III ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ МИРА

Агресия

Чл. 585. Длъжностно или друго лице, ефективно упражняващо контрол или ръководещо политическите или военните действия на държавата, използвайки нейните въоръжени сили срещу суверенитета, териториалната цялост или политическата независимост на друга държава или по друг начин, несъвместим с Устава на Организацията на обединените нации, извърши акт на агресия, който по своя характер, сериозност и мащаб представлява явно нарушение на Устава на Организацията на обединените нации, като по-специално планира, подготвя, започва или осъществява:

1. нахлуване или нападение от въоръжените сили на една държава на територията на друга държава или военна окупация, дори и временна, произтичаща от такова нахлуване или нападение, или всяко присъединяване с употреба на сила на територията на друга държава или част от нея;
2. бомбардиране от въоръжените сили на една държава срещу територията на друга държава или използването на оръжия от една държава срещу територията на друга държава;
3. блокиране на пристанищата или бреговете на една държава от въоръжените сили на друга държава;
4. нападение от въоръжените сили на една държава срещу сухопътните, морските или въздушните сили или морските и въздушни флотилии на друга държава;
5. използването на въоръжени сили на една държава, които са на територията на друга държава по споразумение с приемащата държава, в нарушение на условията, предвидени в споразумението, или всяко продължаване на присъствието им на тази територия след прекратяване на споразумението;

6. действия на една държава, с които тя допуска нейна територия, предоставена на разположение на друга държава, да бъде използвана от другата държава за извършване на акт на агресия срещу трета държава; или

7. изпращането от една държава или от нейно име на въоръжени банди, групи, нередовни или наемни части, извършващи действия на въоръжени сили срещу друга държава, които по своята сериозност са тъждествени с гореописаните актове, или нейно съществено участие в такива актове,
се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или с доживотен затвор.

Приготовление или явно подбуждане към агресия

Чл. 586. За приготовление или явно подбуждане към деяние по член 580, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

Раздел IV ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЧОВЕЧЕСТВОТО

Посегателства срещу живота

Чл. 587. Който като част от широко или системно нападение срещу гражданско население:

1. причини смърт на друго лице;
2. наложи на група хора такива условия на живот, които са от естество да причинят тяхното пълно или частично физическо унищожаване,

се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или с доживотен затвор.

Посегателства срещу физическата и психическата неприкосновеност

Чл. 588. Който като част от широко или системно нападение срещу гражданско население:

1. причини телесна повреда на лице, което се намира под негов контрол;
2. изнасилва,⁵⁸ държи в сексуално робство, полово злоупотребява, принуждава към проституция, насилствено забременява или стерилизира другото,

се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор.

⁵⁸ Според актуалната версия на „елементите на състава“ на Международния наказателен съд изнасилването е определено изрично като „полово неутрално“ „посегателство срещу тялото на лице чрез действие, имащо за резултат проникване, независимо колко слабо, във всякаква част на тялото на жертвата или на деца посредством полов орган или генитално или анално проникване чрез предмет или друга част на тялото“.

Посегателства срещу основни права и свободи

Чл. 589. (1) Който като част от широко или системно нападение срещу гражданско население:

1. противозаконно задържи или по друг начин лишава от свобода едно или повече лица;
 2. държи другото в робство или го въвлича в трафик на хора;
 3. като длъжностно лице или представител на неформална организация разпорежда, извърши или се съгласи с арестуване, задържане или отвличане на лице, след което той или друго лице с негово знание или съгласие откаже да признае арестуването, задържането или отвличането или, в нарушение на законово задължение, откаже да даде достоверна информация на лице в особено близки отношения с изчезналото лице или на надлежен орган за съдбата или местонахождението на изчезналото лице с цел то да бъде лишено от правна защита за продължителен период от време;
 4. депортира или по друг начин насилствено премести хора от район, в който те са установени на законово основание, в нарушение на международното право;
 5. лиши другото от основни права в противоречие с международното право по каквато и да е причина, основаваща се на каквато и да е дискриминация;
 6. използва принуда за промяна на името или религията на другото, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години.
- (2) Когато деянието по ал. 1 представлява маловажен случай, деецът се наказва с лишаване от свобода от три до осем години.

Апартейд

Чл. 590. (1) Който с цел да бъде установено или поддържано господство или систематично подтисничество на една расова или етническа група⁵⁹ над друга расова или етническа група:

1. причини смърт, тежка телесна повреда или тежко психично разстройство на едно или повече лица от такава група;
2. наложи условия на живот от естество да причинят пълно или частично физическо унищожаване на тази група;
3. подлага членове на групата на изтезание, нечовешко или унизително отнасяне или наказание, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор.

(2) Който с целта по ал. 1:

1. противозаконно задържа или лишава от свобода членове на расова или етническа група или ги подлага на принудителен труд;
2. предприема законодателни или други мерки за препятстване на участието на членове на расова или етническа група в политическия, обществен, икономическия или културния живот на страната и за преднамерено създаване

⁵⁹ Тясното разбиране на „расова група“ днес се отрича единодушно от доктрината.

на условия, които препятстват пълното развитие на такава група, включително като лишава нейни членове от основни човешки права и свободи;

3. предприема мерки за разделяне на населението по расов или етнически признак чрез създаване на резервати и гета, чрез забрана на смесени бракове между членове на различни расови или етнически групи или чрез експроприация на поземлена собственост, принадлежаща на лица от такива групи;
4. отнема основни права и свободи на организации или на лица, понеже те се противопоставят на деяния по ал. 1 или по тази алинея;
5. извършва други деяния по чл. 583 и чл. 584,
се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години;

Приготовление или явно подбуждане към престъпления против човечеството

Чл. 591. За приготовление или явно подбуждане към деяние по този раздел, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години.

Група или организация за извършване на престъпления против човечеството⁶⁰

Чл. 592. (1) Който образува или ръководи престъпно сдружение, което си поставя за цел извършване на деяния по този раздел, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години.

(2) Който участва в престъпно сдружение по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

Изтезание

Чл. X

(1) Длъжностно или военно лице, което посредством действие или бездействие причини силно физическо или душевно страдание или болка на лице, за да се получи от него или от трето лице сведение или признание или за да бъде то наказано за действие, което то или трето лице е извършило или в извършването на което то или трето лице е заподозряно, или за да бъде то или трето лице сплашено или принудено, или по каквато и да е причина, основаваща се на каквато и да е дискриминация, се наказва за изтезание с лишаване от свобода от шест до десет години.

(2) За причиняване на телесна повреда в резултат от изтезание наказанието е: при тежка телесна повреда лишаване от свобода от десет до петнадесет години; при средна телесна повреда лишаване от свобода от осем до дванадесет години.

(3) Заплаха за изтезание се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

⁶⁰ Франция

В чл. 110, ал. 1 (тежконаказуемо убийство) се добавя т. 16: извършено в резултат от изтезание

Чл. XX

За изтезание:

1. на длъжностно лице или на военно лице, включително от съюзна или приятелска държава или войска, при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;
2. на участник или потенциален⁶¹ участник в наказателно, административно или гражданско производство, или в предварителна проверка, във връзка с участието му;
3. на лице, защитено по установен от закон ред;
4. на лице, ползващо се с международна защита;
5. на баща или на майка, на син или на дъщеря;
6. на повече от едно лице или на бременна жена;
7. на дете или на лице, което се намира в безпомощно или особено уязвимо състояние;
8. по начин или със средства, опасни за живота на мнозина, по особено мъчителен начин за пострадалия или с особена жестокост;

наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадасат години.

Чл. XXX

За изтезание, извършено от:

1. лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;
2. две или повече лица;
3. въоръжено лице;

наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадасат години.

⁶¹ Например, човек, който се готви да сигнализира прокуратурата или да заведе гражданско административно дело, както и човек, който предстои да свидетелства в такова, и преди да получи формално качеството свидетел.

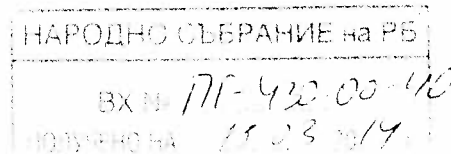

НАЦИОНАЛНО ЛОВНО-РИБАРСКО СДРУЖЕНИЕ
СЪЮЗ НА ЛОВЦИТЕ И РИБОЛОВЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ
София, бул. "Витоша" № 31-33

Тел. 932 19 99, факс 987 76 60
e-mail: office@slrb.org ; www.slrb.org

ИЗХ. № 77 / 18.03. 2014 г.

До
г-н Четин Казак
Председател на
Комисията по правни въпроси към
Народно събрание на Република България

Копие до
Г-жа Зинаида Златанова
Министър на
Министерство на правосъдието

Уважаеми господин Казак ,
Уважаема госпожо Златанова

Приложено Ви изпращаме предложението на Ръководството на
Управителния съвет на Националното ловно-рибарско сдружение – „Съюз на
ловците и риболовците в България“ за нов Наказателен кодекс относно частта
„Лов“.

Председател:

/Иван Петков/

ПРЕДЛОЖЕНИЕ
на Ръководството на Управителния съвет на НЛРС – “СЛРБ”

проект

Наказателен кодекс

§1. В чл. 288 се правят следните промени и допълнения:

1. Ал.1 и 2 се променят така:

„ Ал.(1). Който убие или улови едър дивеч без да притежава надлежно разрешение, специално указано в Закона за лова и опазване на дивеча, както и онзи, който макар и да притежава надлежно разрешение, убие или улови такъв дивеч, в забранено време, в забранено място или със забранени средства, се наказва с лишаване от свобода от една до три години, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.”

„ Ал. 2. Който убие или улови дребен дивеч без да притежава надлежно разрешение, специално указано в Закона за лова и опазване на дивеча, както и онзи, който макар и да притежава надлежно разрешение, убие или улови такъв дивеч, в забранено време, в забранено място или със забранени средства, се наказва с лишаване от свобода до една година, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.”

2. Създават се нови алинеи 3, 4 и 5:

„ Ал 3. Който взема, пренася, превозва или укрива намерен жив, ранен или убит едър дивеч или разпознаваеми части от него без да притежава надлежно разрешение, се наказва с лишаване от свобода до една година.

Ал. 4. Ако деянието по ал 1. е извършено повторно в пет- годишен срок наказанието е лишаване от свобода от три до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

Ал 5. Ако деянието по ал 2. е извършено повторно в пет- годишен срок наказанието е лишаване от свобода от една до три години с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

3. Ал.3 се отменя.

4. Ал.4 става ал.6 и накрая се добавят думите „в трикратен размер.”

Мотиви:

Бракониерството е може би най-сериозния проблем на ловното стопанство на България през последните 20 години. Въпреки полаганите усилия за ограничаването му от страна на Изпълнителна агенция по горите, резултатите са незадоволителни, най-вече поради несъвършенства на нормативната уредба, в това число и на Наказателния кодекс.

Настоящата практика показва, че почти всички производства по Наказателния кодекс за браконьерство биват прекратявани от прокуратурата още на фаза досъдебно производство поради „ниска обществена опасност на извършеното деяние“, което вместо да налага респект на всички нарушители действа точно обратно - създава чувство за безнаказаност в определени групи граждани. От друга страна, сегашните текстове от Наказателния кодекс, квалифициращи браконьерството позволяват алтернативно прилагане на санкция – присъда или глоба в нищожен размер, което дава възможност на съдиите да създават противоречива съдебна практика за идентични престъпления.

В тази връзка нашите предложения за частта „Лов“ на новия Наказателен кодекс имат за цел да въведат ефективни присъди за различните браконьерски деяния, с което да се създаде така необходимия респект в обществото за опазване на дивеча като национално богатство.

проект

ЗА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ЛОВА И ОПАЗВАНЕ НА ДИВЕЧА(ДВ.78/2000 г.,ДВ.бр.62/2013 г.)

§1. В чл.85 след думите *”разрешително за лов”* се добавят думите „ , **ако не представлява престъпление,**”.

§2. В чл.86 се правят следните промени:

1. В ал.1 след думите *”брой и вид дивеч”* се добавят думите „ , **ако не представлява престъпление,**”.

2. В ал.2 след думите *”или методи”* се добавят думите „ , **ако не представлява престъпление,**”.

С това допълнение на административно наказателните разпоредби на Закона за лова и опазване на дивеча залагаме препратка към Наказателния кодекс, с цел търсене на наказателна отговорност от нарушителите. За по-леки нарушения, които не представляват престъпление следва да се прилагат разпоредбите на ЗЛОД.

До Министъра на правосъдието

✓ До Правната комисия към Народното събрание

От Национална Гражданска Инициатива

„Против корупцията, за честно правосъдие
и правова държава“

Гражданско сдружение „Бъдеще за Русе“

чрез Катя Христова Донкова

Адрес за кореспонденция: гр. София- 1404,

Пощенска кутия 111, Катя Христова Донкова

Ел.поща: katiadonkova@abv.bg; ruseelit@abv.bg

Относно проекта за нов Наказателен кодекс

Допълнение към предложение за промени, изпратено до Министерство на Правосъдието на
13.01.2014 г. – рег.№ 04-00-42/13

1. _____

На стр.195 в проекта за НК в "Допълнителна разпоредба", §1, т.1, б."В" отпада, т.е. заличават се думите "РЪКОВОДНА РАБОТА В ЮРИДИЧЕСКО ЛИЦЕ ИЛИ ПРИ ЕДНОЛИЧЕН ТЪРГОВЕЦ", а в б."Г" отпадат думите "В ЮРИДИЧЕСКО ЛИЦЕ ИЛИ ПРИ ЕДНОЛИЧЕН ТЪРГОВЕЦ".

МОТИВИ:

I. Длъжностното лице се оправомощава като такова само от публичноадминистративен орган. Органите на управление на частната фирма не са такива.

II. Длъжностното лице носи отговорност за служба или функция само пред съответния публичноадминистративен орган.

2. _____

В проекта за нов Наказателен кодекс, очевидно се **променя доктрината на определяне на наказанията в посока по-хуманно отношение, но в противоречие с тази тенденция чл.2/*** от проекта за НК **предвижда осъдените по вече влезли в сила присъди да търпят наказанията, определени по стария Наказателен кодекс** - очевидна е **несправедливостта** на тази норма, запазена като текст от стария НК и противоречието ѝ с **директивите**, зададени от Европейския Комитет за превенция на изтезанията и нехуманно и деградиращо отношение и наказания /КПИ/ в Доклада от 04.05.2012 г. до Българското правителство/например: "Българските власти да удвоят усилията си за справяне с **пренаселеността** в затворите чрез включване на стратегии, разработени да коригират броя на хората, прашани в затвора"/**/. Поради това следва **определените по стария наказателен закон наказания да се редуцират. Тази редукция е необходимо да се предвиди в НК вместо разписаната в ал.1 от чл.2 от проекта за НК рестрикция.**

Възможност е при редуцирането на наказанията, определени за по-дълъг срок, да се приложат пробационните практики за контрол и въздействие и полагане на обществено-ползен

труд и домашен арест. Така въпросът с пренаселеността на местата за изтърпяване на наказанията и невъзможността да бъдат осигурени минималните изисквания за битовите условия и осигуряването на работа и приближаващите срокове за осъществяването на директивите ще могат да намерят решение.

***НК-Действие по време**

Чл.2.(1) За всяко престъпление се прилага законът, който е бил в сила по време на неговото осъществяване.

(2) Ако до влизане на присъдата в сила последват различни закони, прилага се този от тях, който е най-благоприятен за дееца.

**** Факти установени по време на посещението на Европейската комисия за превенция на изтезанията и нехуманно отношение през 2012 г., отразени в Доклада от 04.05.2012 г. до Българското правителство:**

„Общи бележки. Препоръки:

Българските власти да удвоят усилията си за справяне с пренаселеността в затворите чрез включване на стратегии, разработени да коригират броя на хората, прасчани в затвора. При провеждането на това Българските власти трябва да се ръководят от:

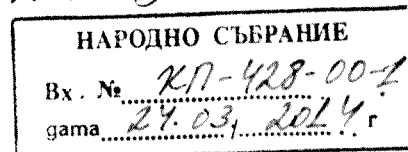
- препоръка Rec(99)22 на Комитета на Министрите на Съвета на Европа засягащи пренаселеността в затворите и нейното увеличаване,
- препоръка Rec(2000)22 за подобряване на изпълнението на Европейските правила на обществени санкции и мерки.
- Препоръка Rec(2003)22 за Условно Предсрочно Освобождаване (УПО, предсрочно)
- Препоръка Rec(2006)13 за използването на мярката задържане под стража (арест) и осигуряване на сигурност срещу злоупотреби при задържането под стража
- Препоръка Rec(2010)1 на Съвета на Европа относно Пробационните Правила (Член 11)
- усилията да бъдат насочени да увеличат обучението на прокурорите и съдиите, с поглед да се насърчи използването на алтернативи спрямо мярката „задържането под стража“. (Член 11)
- българските власти да вземат решителни действия при борбата с корупцията във всички затвори. На персонала и гражданските официални лица асоциирани с системата на затворите трябва да се даде ясно послание, че търсенето на изгоди от затворниците или техните близки не е приемливо; това съобщение трябва да бъде повтаряно многократно в правилната форма и нужните интервали. (Член 13)“

От името на Национална Гражданска Инициатива

„Против корупцията, за честно правосъдие и правова държава“:

Бойко Никифоров 0894 697892, Катя Донкова 0887 187655

До
Председателя
Трибуна Кавказа
г-н Гетин Казак
копие: г-н Филип Попов
копие: г-жа Мия Манасова

Заявление
от сдружение "Народна воля" гр. София
бул. "Македония" №21

Уважаеми, г-н Председател

Искаме да изложим наше становище относно проекта за Наказателен Кодекс, а именно:

1. Докончатната преговора да се отменят след едностранно изместване на срок от 15 год.

2. Чл. 114 ал. 1 - до 5/пет/годиши или по-дълго.

3. Чл. 122 ал. 1 - от 5 до 12 год.

Чл. 125 ал. 1 - от 7 до 15 год - при тежка
- от 5 до 10 год - при средна

Чл. 134 до 3 год.

Чл. 136 ал. 1 до 3 год.

ал. 2 от 3 до 5 год.

Чл. 144 ал. 1 от 5 до 8 год.

ал. 2 от 5 до 12 год.

ан. 3 т. 1. - от 5 до 15 роз.

т. 2 - от 5 до 20 роз.

Лн. 152 ан. 1 - до 10 хил. лев

Лн. 153 ан. 1 до 15 хил. лев

ан. 2 продажи и слобда 20 хил. лв.

Лн. 158 ан. 1 до 5 роз.

Лн. 165 до 10 роз.

Лн. 236 ан. 1 от 3 до 10 роз.

Лн. 242 от 3 до 8 роз.

Лн. 243 ан. 2 от 5 до 12 роз.

ан. 3 от 5 до 15 роз.

Лн. 269 ан. 1 от 2 до 5 роз.

ан. 4 т. 1 от 2 до 8 роз.

т. 2 до 10 роз.

ан. 5 т. 1. от 5 до 10 роз.

т. 2 от 5 до 12 роз.

Лн. 270 ан. 1 от 3 до 8 роз.

ан. 2 от 5 до 10 роз.

ан. 3 от 5 до 12 роз.

Лн. 301 ан. 1 от 10 до 20 роз.

Лн. 303 ан. 1 от 10 до 15 роз.

Лн. 307 ан. 1 от 10 до 15 роз.

Лн. 355 ан. 1 до 8 роз.

ан. 2 от 3 до 10 роз.

Лн. 578 от 3 до 10 роз.

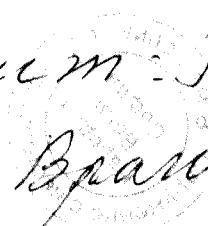
Лн. 564 ан. 1 от 5 до 12 роз.

Уважаеми, 2-и Писател

Моля да ги имате в предвид горе-
изхожените наши предположения.

Моля за отговор.

Сдрия
20.03.2014г.

С почит: В. Вранчев
Виктор Вранчев

Асоциация на българските радио- и телевизионни оператори - АБРО	
1463 София, пл. "България" № 1, НДК, етаж 15, офис 2	
Per. №	01-00-20
Дата	21.03.14

Външен №	ПГ-406-01-46
Външен №	25.03.2014

До

Г-Н ЧЕТИН КАЗАК

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ НА НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Адрес: София 1169, пл. "Княз Александър I" №1, зала 234

Копие

Г-ЖА ЗИНАИДА ЗЛАТАНОВА

ЗАМЕСТИНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

Адрес: 1040, София, ул. "Славянска", № 1

ОТНОСНО: Обществено обсъждане на Проект на Наказателен кодекс, внесен от Министерски съвет, дата на постъпване 31/01/2014 г., сигнатура: 402-01-8.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КАЗАК,

С настоящото и във връзка с проведено на 18.03.2014 г. Обществено обсъждане на Проект на Наказателен кодекс, внесен от Министерски съвет, дата на постъпване 31/01/2014 г., сигнатура: 402-01-8 (накр. Проекта), предоставяме на Комисията по правни въпроси на Народно Събрание и на Министерство на правосъдието становище на Асоциация на българските радио- и телевизионни оператори – АБРО по Проекта и по-специално относно Глава XVII, Раздел VII от Проекта – Престъпления против интелектуалната собственост.

Без да бъдем изчерпателни, отправяме няколко коментара по същество в следния смисъл:

I. По отношение на систематичното място на престъпленията против интелектуалната собственост в Проекта.

Исклучителният характер на правото на интелектуална собственост и неговата противопоставимост на всяко лице, е сходен с абсолютния характер на вещното право на собственост. Това произтича от характера на интелектуалната собственост и по-специално измеримостта ѝ в имуществено/парично отношение. Затова считаме, че систематичното място на престъпленията против интелектуалната собственост не следва да бъде в Глава XVII „Престъпления против правата и свободите на гражданите“, а непосредствено след Глава XIX „Престъпления против собствеността“.

II. По отношение на предмета на престъплението по чл. 209 от Проекта

Считаме че формулировката на предмета на престъплението по чл. 209 от Проекта е неточна и отстъпва сериозно на формулировката на чл. 172а от сега действащия НК, съгласно който е предвидено наказание за всеки „който записва, възпроизвежда, разпространява, излъчва или предава, или използва по друг начин чужд обект на авторско или сродно на него право, или екземпляри от него, без необходимото по закон съгласие на носителя на съответното право“. Съгласно чл. 209 от Проекта предметът на престъплението е ограничен до:

„1. чуждо произведение на науката, литературата или изкуството, или на значителна част от такова произведение;

2. чужд запис или чужда програма“.

Неясно е защо разпоредбата на чл. 209 от Проекта предвижда подобно неизчерпателно изброяване, както и защо не предвижда наказателно-правна защита на всеки обект на авторско или сродно право, който е създаден в резултат на творческа дейност, съгласно разпоредбата на чл. 3, ал. 1 от ЗАПСП: „Обект на авторското право е всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е изразено по какъвто и да е начин и в каквато и да е обективна форма“.

III. По отношение на въведения с чл. 210, ал. 1 от Проекта термин „обществено положение“.

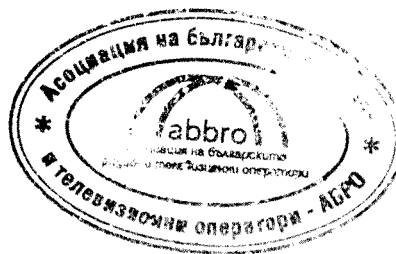
Поводи за тълкуване, а оттам и възможност за редица злоупотреби и практически проблеми дава и нововъведения с чл. 210, ал. 1 от Проекта термин „обществено положение“, който не е дефиниран. В този смисъл, ситаме за уместно да се запази досегашната уредба, предвидена в чл. 174 от действащия НК, като се регулират само случаите на злоупотреба със служебно положение, доколкото това е изяснен от закона и от практиката термин.

В заключение бихме искали да благодарим на Председателя на Комисия по правни въпроси на Народно събрание – г-н Четин Казак, който ни увери, че във връзка с детайлното обсъждане на текстовете, касаещи престъпленията срещу интелектуалната собственост, Асоциация на българските радио- и телевизионни оператори – АБРО ще бъде поканена до участие в работата на Комисия по правни въпроси в Народно събрание, което ще позволи пълноценното използване на експертизата на медийната общност.

С уважение,

Мехти Меликов

Изпълнителен директор на АБРО

КОНФЕДЕРАЦИЯ
НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ
В БЪЛГАРИЯ

София 1040
пл. "Македония" 1
факс: 988 59 69
e-mail: knsb@knsb-bg.org
www.knsb-bg.org

№ 02-01-5
28.02.2014 г.

ДО
Г-Н ЧЕТИН КАЗАК
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯ ПО
ПРАВНИ ВЪПРОСИ
42-РО НС

СТАНОВИЩЕ

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	КП-429-00-4
дата	08.04.2014 г.

на Конфедерацията на независимите синдикати в България

ОТНОСНО: някои текстове от законопроекта на особена част на Наказателен кодекс от 21.12.2013 г., (представен на сайта на Министерство на правосъдието)

Уважаеми господин Казак,

Конфедерацията на независимите синдикати в България отдавна и системно настоява за криминализиране на деяния, свързани със стабилността на осигурителната система и упражняване на конституционното право на сдружаване, вкл. и в синдикални организации.

По повод публикуван на сайта на министерството проект за НК, през май 2012г. предоставихме на бившия министър на правосъдието редица бележки по интересувачи ни текстове.

На 21.12.2013г. на интернет страницата на министерството на правосъдието отново бе представен проект на нов Наказателен кодекс. Той предизвиква интерес в заинтересовани граждани и организации, включително и сред членове на КНСБ.

Отново предоставяме нашите бележки по текстове от новия проект с намерението да бъдем полезни при окончателните им редакции.

1. Ще започна с **чл. 339 от проекта за НК**. На практика той е еднакъв с предлагания към 09.05.2012г. текст на чл. 325 от проекта на НК¹ към тази дата.

¹Осигурителна измама

Чл. 325. (1) Длъжностно лице или работодател, който не внесе в установения срок задължителни осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване или за здравно осигуряване в размер на не по-малко от двадесет и пет установени за страната минимални работни заплати, като:

1. наема работна сила без договор;
2. обяви възнаграждение в по-малък размер от действително изплащаното на осигурено лице;
3. не подаде декларация;
4. потвърди неистина или затаи истина в подадена декларация;
5. състави или използва документ с невярно съдържание, неистински или преправен

Сравнението между новият и предлаганият през 2012г. текст показва, че всъщност не са налице почти никакви изменения, които да променят смисъла на новия състав. Промяна има само във формата на деянието – сега чл.339 употребява глаголят „осуети“, а чл. 325 използва „невнасяне“. Съдържанието им е близко по смисъл и не променя цялостната идея, заложенa в текста.

Удовлетворени сме от факта, че такъв текст се предлага. Отдавна настояваме за такава разпоредба в НК! Тя отговаря на тристранната договореност между социалните партньори за създаването ѝ. Все пак, възникват няколко въпроса относно съдържанието и възможните ефекти от този текст.

1. На първо място стои въпросът дали като субект на престъплението е посочен само осигурител по трудово правоотношение? Тоест, дали се инкриминират деяния, свързани само с трудово правоотношение, от което произтичат осигурителни задължения?

Въпросът възниква от обстоятелството, че не можем да сложим знак за равенство между определението **за** и фигурата **на** „дължностното лице“ и, например, кое да е от самоосигуряващите се лица по чл.4, ал.3 от Кодекса за социално осигуряване. Това означава, че от обхвата на проекта на чл.339 НК отпадат редица други случаи на задължения по КСО, т.е. на осигурители по смисъла на чл.5 КСО. Същият извод се отнася и за здравното осигуряване.

Ако горното ни предположение е вярно, то тогава възниква въпросът **защо?** Нима невнасянето на осигурителни вноски от останалите, необхванати от чл.339 НК осигурители, (което също ощетява осигурителната система) не е общественоопасно деяние, когато е извършено виновно?

2. На следващо място дали е оправдано текстът на чл. 339, ал. 1 НК да не включва и невнасянето на вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване? Въпросът е основателен, тъй като приемаме, че текстът **обхваща само първият стълб на общественото осигуряване.**

3. На трето място възниква въпросът дали обвързването на предвидения в първата алинея фактически състав - невнасяне в установения срок на задължителни осигурителни вноски с хипотезите по т.1 до 5 вкл. от първата алинея, не измества центъра на тежестта - **от факта на невнасяне** на осигуровките **към начините**, по които това става, до предпоставките на които се дължи.

Въпросът е основателен защото от сложния, комплексен, фактически състав на деянието – невнасяне плюс хипотеза от т.1 до т.5 излиза, че ако не е налице някоя от тези хипотези от първата алинея самото невнасяне на осигурителни вноски, дължащо се на някаква друга причина, извън хипотезите т.1- т.5, **например** на субективното нежелание на задълженото лице, няма престъпление!? Това е ограничен законодателен подход, с който не се решават напълно проблемите свързани с неизпълнение на задълженията към осигурителната система.

документ,

се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 59, ал. 1.

(2) Когато предметът на престъплението е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и лишаване от право по чл. 59, ал. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато предметът на престъплението е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 59, ал. 1.

(4) Лицето, подлежащо на задължително осигуряване не носи наказателна отговорност по ал. 1 – 3, включително и за подбuditелство и помагачество.

Според нас, по-удачно е друго решение. При него от обективна страна основният състав би могъл да е изцяло свързан с невнасяне в условията на умисъл, а хипотезите по т. 1-5 на чл. 339, ал. 1, да са уредени като квалифицирани състави.

4. На последно по ред, но не и по значение място поставяме въпроса за предвидената в ал.1-ва минимална граница от двадесет и пет установени за страната минимални работни заплати – дължими към общественото осигуряване или за здравно осигуряване, или като общ размер задължение както към едното, така и към другото осигуряване. Изчислен към минимална работна заплата за тази година (340 лв.) този размер е равен на 8500 лв.

Условно изчислено (при усреднени величини) невнесени вноски за един месец за 10 работника с 600 лв. бруто заплата е равен на около 2000 лв. дължими за месеца вноски. Тоест, един работодател може да не се притеснява, че ще извърши престъпление, ако в продължение на три месеца не внася осигурителните вноски за наетите от него 10 работника!? **Според проекта на чл.339 НК, в този случай няма общественоопасно и виновно деяние?!**

Дали и доколко е обосновано да се въвежда такъв минимален праг, под който няма престъпление?

Даваме си сметка, че има хипотези, при които внасянето на вноски е обективно невъзможно. Справедливо е те да бъдат отчетени по някакъв начин, **например** като се предвиди срок, както и размер на невнесените осигуровки за този срок. В тази посока има варианти и за паралелни с уредените в КСО подобни хипотези - чл.116 КСО.

II. Въпроси поставя или би могъл да постави в практиката **чл. 201, ал.1** от проекта на нов Наказателен кодекс включен в раздел III „Престъпления против политическите права“ на Глава седемнадесета „Престъпления против правата и свободите на гражданите“. На него съответства (като текст, съдържание) **чл.184 НК²**, от актуалния **към 09.05.2012 проект за НК**.

В тази глава на проектозакона във взаимна връзка са включени престъпни състави, насочени към защита и гарантиране на част от основните начала, уредени от **Глава първа „Основни начала“** и конституционните права на гражданите, уредени от **Глава втора – „Основни права и задължения на гражданите“** от Конституцията на Република България.

Безспорно е за нас, че към политическите права на гражданите може и следва да се отнесе и **правото им на сдружаване**, **без значение** дали става дума за право на сдружаване по :

- чл.44 от КРБ
- чл.49 от КРБ, или
- правото на сдружаване в политически партии по чл.2 от Закона за политическите партии³ произтичащо от чл.11 във връзка с чл.12 от КРБ.

²**Препятстване на упражняването на други политически права**

Чл. 184. (1) Който чрез принуда или по друг противозаконен начин попречи на другото да осъществи свое конституционно политическо право, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба.

³**Чл. 2.** (1) Политическите партии са доброволни сдружения на граждани с изборителни права съгласно българското законодателство.

(2) Политическите партии съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите чрез избори или по други демократични начини.

(3) Политическите партии използват демократични средства и методи за постигане на политическите си цели.

Чл. 3. Организации, които не са политически партии, не могат да участват в избори.

Ето защо, макар и с известни уговорки, можем да приемем, че в изказа „...**конституционно политическо право**...“, употребен сега от съставителите на законопроекта в чл.201, ал.1 от проекта на НК, се съдържа и правото на сдружаване в синдикални организации, което съгласно чл.49, ал.1 от КРБ имат работниците и служителите, вкл. и държавните служители, както и правото по чл.49, ал. 2 от КРБ, което имат работодателите, що се отнася за физически лица, включително еднолични търговци в качеството им на работодатели.

Даваме си сметка обаче, че Конституцията не класифицира правата на политически, граждански, образователни и т.н. права. Класификацията и разясняването на същността и характера на тези права е предмет на доктрината, в частност на конституционното право, като научна дисциплина.

В този план класификацията, която **фактически е направена** въз основа на характера и съдържанието на конституционно уредените права и **е възприета** като структура (глави и раздели) в проекта за особена част на НК, сама по себе си **не предпоставя безспорното възприемане** на чл. 20, ал.1 НК, като включващ в себе си и правото на сдружаване въобще, а не само правото на сдружаване в политически партии. Изводът правим и при съпоставителното тълкуване на текста на чл.198, ал.1 от проекта за НК, в който се визира „**сдружение с политическа цел**“. Също достатъчно неясна по своята същност категория.

Ето защо, изразяваме основателни опасения, че в практиката по прилагането на чл.201, ал.1 НК ще възникнат спорове по това дали правото на сдружаване, включително и правото по чл.49, ал.1 от Конституцията на Република България попада, следва или не следва да се възприема, като „**конституционно политическо право**“!

Тоест, има вероятност да се изразят мнения, според които правото на сдружаване в синдикални организации не попада в състава на чл. 201, ал.1 НК, че **не е „...политическо“** право.

Това опасение е основателно и поради това, че в Конституцията и въобще в нормативните актове, терминът „**политика**“ и неговите производни, вкл. „политически“, „политическо“ нямат определение или някакво общоприето разбиране.

С оглед **прецизиране** на текста **предлагаме и отново предлагаме** в §1 от допълнителните разпоредби да се въведе легална дефиниция на изказа „**конституционно политическо право**“, от която по недвусмислен начин да е ясно кои конституционни права обхваща той, включително различните форми на правото на сдружаване в т.ч. и правото на сдружаване по чл.49 КРБ, или ако в текста на чл. 201 НК се посочи кои конкретно права от Конституцията се включват в него.

Въпреки изразената готовност да сътрудним при прецизирането на тези текстове, **за съжаление това наше предложение не бе възприето!?**

По никакъв начин не сме запознати с аргументите на съставителите. **Защо не възприемат бележките ни?** В крайна сметка **стигаме до извода, че няма желание да се формулира текст, състав на престъпление, който по категоричен начин да е насочен към изобилнето от деяния, с които се сблъскваме в последните 20 години насочени срещу упражняване на правото на сдружаване на физическите лица, работници и служители в синдикални организации.**

В тази връзка се спираме и на важния според нас текст от новия проект на НК - чл.198 „**Принуда към сдружаване**“⁴. По начало подкрепяме подобна идея. Но с

⁴ Принуда към сдружаване

Чл. 198. (1) Който принуди другия да членува или да не членува в сдружение с политическа цел, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

известни уговорки и претенции към формулировката на текста.

Както посочихме по-горе употребеното в този състав на престъпление словосъчетание „**сдружение с политическа цел**“ също е достатъчно неясно. Думата „политика“ и нейните производни, вкл. и „сдружение с политическа цел“ не могат да заместят думата партия, не могат да обозначат предвидените в действащият чл.169а НК⁵ организации, членуването в които се смущава по начините визирани в него. Ето защо, употребата само на специфичната цел ще постави под изпитание правоприлагачите.

Всички сдружения и организации, включително и сдруженията по чл.44 и чл.49 от КРБ **имат и преследват политически цели**. Те са израз на потребностите, интересите, правата и т.н., на техните членове - индивидуални и колективни. Тези цели са подчинени и формулирани в техните устави, програми, приоритети и други документи, въз основа на които те функционират. В този смисъл всички те имат, правят, и провеждат определени политики. Разбирани обаче извън властта, законодателна и изпълнителна. Разбирани и осъществявани извън политическата власт, която отличава партиите, партийните по своята същност движения и партийните по своята същност коалиции. Пряк израз на това е действащия чл.12 от Конституцията на РБългария.⁶

Видно от втората алинея на този текст и по аргумент за обратното сдруженията на гражданите, включително синдикалните, **могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, стига те да не са присъщи на политическите партии**. Точно това отграничение чл.198, ал.1 и чл.201, ал.1 от проекта за нов НК не правят достатъчно ясно и по категоричен начин.

III. По текста на чл. 199, ал.1 от проекта. В него са добавени като отделни сдружения, наред с тези с нестопанска цел и синдикалните и работодателските организации. Очевидно е, че са взети предвид нашите бележки по този текст в предходния проект за НК, в който текстът бе под друг номер (чл.184 НК). Изразяваме удовлетворение от този факт. По този начин е намерено по-добро решение, чрез което се дава израз на различията в правото на сдружаване, които са направени чрез съответните текстове на Конституцията.

IV. По текста на чл. 208 „Препятстване правото на труд“ от проекта за НК. Тази разпоредба е идентична с чл. 191 от проект на НК, актуален към май 2012г. Отново изразяваме удовлетворение от факта, че е взета предвид бележката, която отправихме към този текст в предходната му редакция (актуалната към май 2012г.), а именно – че в сегашния проект прилагателното „съзнателно“ е премахнато от началото на първото изречение на чл. 208 НК.

V. На последно място отново поставяме въпроса за криминализиране на деяния, чрез които се нарушава идеята за възмездност на трудовите правоотношения. Става дума за случаите на неплащане на части или изцяло на заработени трудови възнаграждения.

⁵ Чл. 169а Който чрез насилие, заплашване или по друг незаконен начин принуди някого противно на убежденията или волята му да участва или да напусне политическа партия, организация, движение или коалиция **с политическа цел**, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба от сто до триста лева.

⁶ Чл. 12. (1) Сдруженията на гражданите служат за задоволяване и защита на техните интереси.

(2) Сдруженията на гражданите, включително синдикалните, не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, присъщи само на политическите партии.

Години наред, след началото на прехода към демократизация, задълбочаването на този проблем на хората на труда бавно и неотменно се **превръща в ежедневие**. В последните 2-3 години все по често ставаме свидетели на случаи, при които некоректни работодатели използват кризата като оправдание, за да забавят или въобще да не изплащат заработените и дължими трудови възнаграждения. Потърпевши от това са **гражданите, част от суверена** – работници и служители. Те в най-голяма степен понасят негодите на кризата, въпреки че не носят никаква вина за настъпването ѝ.

Поведението на такива работодатели и длъжностни лица е противоположно и в разрез с Конституцията. Нещо повече, изправени сме пред **абсурдната ситуация на несъобразено с Конституцията състояние на практиката. Тоест Конституцията не действа!!!**

Имаме предвид Преамбюлът, според който народните представители от Седмото Велико народно събрание:

- като издигат във върховен принцип **правата на личността, нейното достойнство и сигурност;**
 - прогласяват своята решимост да създадат демократична, **правова и социална държава,**
 - за което приемат тази конституция
- както и редица конкретни текстове от Конституцията.⁷

Ситуацията, от своя страна, показва **липсата на законови разпоредби, които да обезпечават, да гарантират Конституционни принципи и права**. Данните от Главна инспекция по труда (ГИТ) показват, че след намесата ѝ са изплатени забавени възнаграждения, както следва :

- 2010г. - над 47.2 млн. лв
- 2011г. - над 70.6 млн.лв.

Кампания на ГИТ за контрол по проблема стартира от 2009 г. От тогава до началото на 2012г., чрез натиск са разплатени 159 млн. лв.! Всяка година сумата расте!

В крайна сметка, налице са всички елементи на престъпление по чл.9, във връзка с чл.10 и чл.11 от действащия НК. Съзнаваме, че криминализирането на тези дейния не е лесно предвид особеността на задължението за плащане по КТ, вкл. и по чл.48, ал.5 от Конституцията, но считаме, че решение може да се намери, по начина, по който това е направено при предвиденото престъпление по чл. 339 от предложението – осигурителна измама. В допълнение ще посочим, че в Наказателния закон на Белгия има предвиден такъв състав на престъпление. Ще добавим сега и това, че в **§ 266а от Наказателният кодекс на ФРГ е предвидена наказателна отговорност на работодателя:**

- за неизплатени осигуровки;
- за неизплатени задължения на заплати, предназначени за плащания на издръжки;
- наказателна отговорност не се налага само в случай, че бъдат изпълнени задълженията.

В заключение, още веднъж изразяваме удовлетворението си от факта, че в проекта на особена част са отразени една част от нашите предходни искания и бележки. В същото време, по основен за нас проблем няма решение или, ако има, то за нас е под съмнение при липсата на какъвто и да е коментар от страна на експертите от министерството.

Надявам се, че нашите бележки ще бъдат обсъдени и ще получим компетентен отговор по тях. Готови сме да участваме и в експертни срещи за обмен на мнения по

⁷Конституция - чл.16, чл.48, ал.5, чл.5, ал.2.

гях. Според нас, няма пречка това да стане и във формата на НСТС, било то в някоя от комисииите към НСТС или пък директно на негово заседание с Ваше, или на Ваш заместник участие.

ЧХ

С уважение,

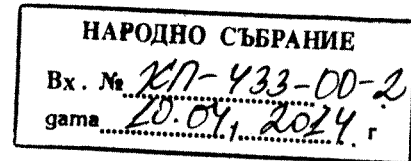

**ПЛАМЕН ДИМИТРОВ
ПРЕЗИДЕНТ НА КНСБ**

Фондация "Безопасни улици от Валя"

E-mail: office@safetystreets.com

Гр.Бургас, к-с "Славейков" бл.34/4

Изх.№ 009/27.03.2014

До комисията по правни въпроси към НС

Становище

относно проекта за нов Наказателен кодекс

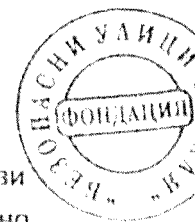

В текстовете касаещи непредпазливите престъпления по транспорта/чл.449-459/ се забелязва тенденция към намаляване на наказателната отговорност, особено в съставите с неимуществени щети. Точно обратно е в текстовете касаещи причинени имуществени вреди/чл.449/, от 3 до 5 г. в различните хипотези, при до 1г. в действащия сега НК.

Наказания за имуществени щети съизмерими с тези за причинена смърт или тежки телесни повреди предполагат абсурдния извод, че НК е призван да пази имуществото с приоритет пред здравето и живота на гражданите, въпреки декларираното в чл.1 от НК (Чл. 1. (1) (Изм. - ДВ, бр. 1 от 1991 г.) Наказателният кодекс има за задача да защитава от престъпни посегателства личността и правата на гражданите и цялостния установен в страната правов ред.)

В чл. 451 ал.1 за причинена смърт/до 6г/ отпада долната граница/от2 до 6г/която е в сега действащия НК. Възможността за налагане на пробация при престъпления с такъв тежък резултат се приемаше крайно негативно и определено създаваше чувство за ненаказуемост. Тази и други промени бяха приети от 41-то НС след широко обществено обсъждане с много НПО и с положителното становище на ВКС и ВКП. Със същите промени бяха добавени нови квалифициращи състави - "без свидетелство за правоуправление", "на пешеходна пътека", които отсъстват в предложения проект.

При квалифицирана тежка или средна телесна повреда бе въведена долна граница от 1г., която също отсъстваща в проекта.

Въвеждането на „на пешеходна пътека“ като квалифициращ състав беше особено обсъждана промяна, продиктувана от многото подобни случаи. За съжаление в тези случаи резултата е много тежък, пострадалите често са деца и обществото е особено чувствително към подобни посегателства. Успоредно с промените в НК бяха въведени промени и в ЗДвП за завишаване на санкциите при отнемане на предимство на пешеходец. Всички тези мерки подкрепени от акции на КАТ, медийно отразяване, бележи положителна тенденция, но за съжаление все още сме много далеч от държави, които са за пример в културата на движение. Затова смятаме че отпадането на този квалифициращ състав е неприемливо и не би се приело добре.

Нашето мнение е, че тези промени бяха в положителна насока и е редно да залегнат в съответните текстове и в новия НК. Те са мотивирани от вносителите в 41-то НС, широко обществено обсъждани и приети в действащия НК. Такива квалифициращи състави присъстват в законодателството на много европейски държави, които са пример за ниска транспортна престъпност. В същите законодателства присъства и квалифициращ състав „ако е превишена разрешената скорост с над.....“. Подобна промяна беше обсъждана в правна комисия и беше приета положително, но незнайно защо не е залегнала в проекта, въпреки че на всички е известно, че именно високата скорост е основна причина за повечето от тези престъпления и там щетите са особено тежки. В различните законодателства са приети различни стойности напр. 30км/ч в населени места и 50км/ч извън тях/Франция/. Ние сме на мнение че подобни текстове биха могли да присъстват в новия НК.

Необяснимо за нас, явно в опит да се конкретизира тежестта на деянието се акцентира на резултата, като се изрежда „за причинена смърт....., за смърт+телесна повреда....., за смърт +2 телесни повреди..., за смърт на повече от един+телесна повреда... и т.н.“. Излиза, че наказателната отговорност е резултат на чист късмет и зависи от това, колко човека са пътували в отсрещния автомобил, а не от причината, т.е. двойно превишената скорост на водача причинил ПТП. Резултата безспорно е от значение, но не е ли по-важно тежестта на нарушение според ЗДвП, които запълват състава на тези текстове. Затова смятаме за редно именно тези нарушения на ЗДвП, заради които сме на незавидно място по брой загинали и инвалидизирани да бъдат включени като квалиф. състави.

В чл.458 се предвиждат наказания за шофиране след употреба на алкохол едва след като водача вече е наказван за същото. Смятаме за неприемлива такава промяна и тук сме улеснени в мотивацията си от становището изразено от ВКС по този текст. Налице е и тълк. решение 2/2007г. на ВКС разглеждащо именно недопустимостта на прилагането на чл.78а при тези случаи.

В проекта не виждаме и чл.343в от действащия НК. Шофирането без правоспособност е сериозен проблем и често е причина за тежки ПТП. Не случайно във всички европейски законодателства е квалифицирано деяние. Съвсем правилно вносителите на проекта.

мотивирайки чл.449/предвиждащ наказание и за преотстъпващия управление на неспособен/ отчитат обществената потребност и многобройността на подобни случаи, но противоречиво тези случаи излизат от квалиф.състав и чл.343в отпада.

В чл.71, в общата част, регламентиращ налагането на условно осъждане, едно от изискванията е „да не наказвано с лишаване от свобода за УМИШЛЕНО престъпление“. Разликата с чл.66 от действащия НК е „умишлено“. Означава ли това, че при коментираните случаи ще бъде възможно условно осъждане при повторно подобно престъпление? Крайно неприемливо е да се отваря такава възможност предвид обичайно тежките последици увреждащи човешкото здраве и живот и особената чувствителност на обществото към подобни случаи.

Не на последно място ще отбележим, че във всички държави съществуват финансови санкции към извършителя, увредил здравето или виновен отнел живот. Смятаме че е резонно да се замислим дали подобни санкции да не бъдат предвидени в НК по тези текстове. В крайна сметка държавата е изгубила през изминалите години средно 800-1000 свои граждани годишно, предимно млади хора, често и деца и 3-4кратно повече инвалидизирани и нетрудоспособни.

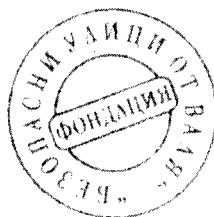
Последно ще отбележим някои неразбираеми за нас несъответствия:

В чл.450 в хипотеза на „особено тежък случай“ наказанието е от 2 до 8 г. Същия състав, но вече квалифициран в чл.453 е със абсолютно същото наказание от 2 до 8 г.?!?

В чл.450 ал.2 /повече от една телесна повреда/, наказанието също е съизмеримо с същия състав, но квалифициран?!?

Надяваме се и вярваме, че тези, а и други незабелязани от нас несъответствия ще бъдат отстранени, както и че ще бъдат организирани работни групи с участието на граждански организации по различните глави на НК и становището ни по тези текстове ще бъде взето под внимание!

27.03.2014

С уважение:

М. Димитрова –

Председател на Фондация „Безопасни улици от Валя“

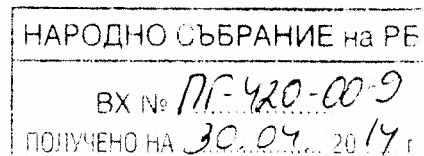
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

**ЦЕНТРАЛНА КОМИСИЯ ЗА БОРБА СРЕЩУ
ПРОТИВООБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОЯВИ НА
МАЛОЛЕТНИТЕ И НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ**

гр. София; бул. „Княз Дондуков“ № 9; ет. 4; тел: 981 11 33; факс: 981 11 33

Изх. № РД-Н-ОН-47
30.04 2014 г.

ДО

Г-Н ЧЕТИН КАЗАК

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО

ПРАВНИ ВЪПРОСИ В

НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КАЗАК,

Във връзка с проекта за нов Наказателен кодекс в частта му, касаеща малолетните и непълнолетните, приложено Ви изпращам становището на Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Министерския съвет, прието на заседание на комисията на 11.03.2014 г.

Приложение: становище

**ЗАМЕСТИНИК МИНИСТЪР – ПРЕДСЕДАТЕЛ,
МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ И
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦКБППМН:**

(Цветлин Цветков)

**СТАНОВИЩЕ НА ЦЕНТРАЛНАТА КОМИСИЯ ЗА БОРБА СРЕЩУ
ПРОТИВООБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОЯВИ НА МАЛОЛЕТНИТЕ И
НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ КЪМ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ПО ПРОЕКТА ЗА НОВ
НАКАЗАТЕЛЕ КОДЕКС В ЧАСТТА МУ, КАСАЕЩА МАЛОЛЕТНИТЕ И
НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ**

Подобно на сега действащия наказателен кодекс, проектът за нов НК предвижда „Особени правила за наказателната отговорност на непълнолетните“. Превидените в проекта текстове будят основателна тревога. Написани са така, че огромна част от малолетните и непълнолетни извършители ще останат извън корекционно-възпитателно въздействие.

Аргументи:

1. Проектът предлага ново основание за освобождаване на непълнолетен от наказателна отговорност - тогава, когато престъплението е извършено под въздействието на пълнолетен.

Предлаганият текст показва непознаване на практиката. И сега действащия НК предвижда в чл. 188 наказание за онзи, който използва дете за извършване на престъпление, но по този текст няма нито един осъден – т.е. текстът е без практическо приложение. Такъв ще остане и аналогично предвиденият в новия НК.

Като правило престъпленията, извършени от непълнолетни от маргиналните групи са резултат на това, че те биват не просто подтиквани, а специално обучавани и изпращани от пълнолетни лица – родители, членове на клана, фамилията да вършат престъпления – основно кражби – джебчийски, домови, на селско стопанска продукция и животни, взломни кражби и т.н. Освобождаването от наказателна отговорност в случаите, когато непълнолетният е подтикнат от възрастен ще доведе до масово безнаказано извършване на криминални деяния от непълнолетни от тези групи.

2. Според от проекта за нов НК (чл.18), лице, което е пострадало от трафик на хора, не се наказва за престъпление, което е било принудено да осъществи в пряка връзка с това му качество. Този текст ще отключи масова детска престъпност. Малолетни и непълнолетни момичета от ромски произход се трафикират в чужбина от родители, близки и роднини за да извършват джебчийски кражби и да просят – трафик за извършване на престъпления и трудова експлоатация. По силата на цитирания чл. 18 те ще останат извън обсега на корекционно-възпитателното въздействие на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и у тях ще се формира чувство за безнаказаност и всепозволеност.

Такова чувство ще се формира и у родителите и близките им, както и у тези, които ги извеждат в чужбина с цел кражби и просия.

3. Сравняването на сега действащите възпитателни мерки по Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН) и предлаганите в проекта за нов НК мерки за въздействие показва, че предвидените в новия НК мерки са заимствани от сега действащия ЗБППМН.

Закон за БППМН	Проект за нов НК
Чл. 13. (1) Спрямо малолетни и непълнолетни, извършили противообществени прояви, и непълнолетни, извършили престъпления, освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс, се налагат следните възпитателни мерки: 1. предупреждение; 2. задължаване да се извини на пострадалия; 3. задължаване да участва в консултации, обучения и програми за преодоляване на отклоненията в поведението; 4. поставяне под възпитателен надзор на родителите или на лицата, които ги заместват, със задължение за полагане на засилени грижи; 5. поставяне под възпитателен надзор на обществен възпитател; 6. забрана на непълнолетния да посещава определени места и заведения; 7. забрана на непълнолетния да се среща и да установява контакти с определени лица; 8. забрана на непълнолетния да напуска настоящия си адрес; 9. задължаване на непълнолетния да отстрани със свой труд причинената вреда, ако това е в неговите възможности; 10. задължаване на непълнолетния да извърши определена работа в полза на обществото; 11. настаняване в социално-педагогически интернат; 12. предупреждаване за настаняване във възпитателно училище-интернат с изпитателен	Чл. 77. (1) Мерките за въздействие са: 1. ограничаване на свободното придвижване; 2. включване в курсове или програми; 3. провеждане на лечение; 4. безвъзмезден труд. (2) Срокът на мерките за въздействие не може да надвишава срока на наложеното наказание пробация или на изпитателния срок. (3) Изпълнението на мерките за въздействие се урежда със закон. Ограничаване на свободното придвижване Чл. 78. Свободното придвижване се ограничава с налагане на една или няколко от следните забрани за: 1. посещаване на определени с присъдата места; 2. напускане на населеното място за повече от 24 часа без разрешение на пробационен служител; 3. напускане на жилището за определен с присъдата период от денонощието, освен с разрешение на пробационен служител. Включване в курсове или програми Чл. 79. (1) Включването в курсове може да се постанови, когато деецът няма професионална квалификация. (2) Включването в програми има за цел изграждането на навици и умения за законосъобразно поведение на деца.

срок до 6 месеца; 13. настаняване във възпитателно училище-интернат.	
---	--

4.В мотивите към проекта за НК се сочи, че предвидените мерки имат изключително високо възпитателно въздействие. Практиката показва, че съществуващите в сегашния Закон за БППМН мерки (от които са заимствани мерките в новия НК), действително имат изключително ефективно превъзпитателно въздействие спрямо непълнолетните – според статистиката децата, на които веднъж е наложена възпитателна мярка, много рядко (едва в 12 – 18% от случаите) извършват повторно криминално деяние. За всички останали – т.е. за 82% още първото налагане на възпитателна мярка е постигнало целта си - преустановена е криминалната активност.

Тези мерки се налагат от местните комисии в хипотезата на чл. 61 от сега действащия НК. Нелогично и нецелесъобразно е изоставянето на тази разпоредба в проекта за нов НК, който предвижда тези мерки да се налагат от съда. Подобен подход ще претовари и без това претоварената съдебна система. Съдът съди и ангажирането му с налагане и на педагогически мерки не само ще го натовари с несвойствена му дейност, но и ще принизи неговата роля на институция, пред която се обжалват възпитателните мерки и която има последната дума. Освен това, преценката на педагогическата целесъобразност на дадена възпитателна мярка е извън неговата практика.

5.Нелогично и нецелесъобразно е и предвиденото в проекта мерките да се привеждат в изпълнение от пробационните служби. Пробацията е наказание и се налага от съда с осъдителна присъда. Мерките по закона за БППМН не са наказателни – те са алтернатива на наказанието.

Текстовете, уреждащи пробацията в НК и в Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) бяха приети година по-късно, след като Народното събрание прие през 2004 г. промените в Закона за БППМН. Както вече беше посочено, сравняването на мерките в двата нормативни акта показва, че пробационните мерки са заимствани от Закона за БППМН. В тази връзка нелогично и неправилно е твърдението в мотивите към проекта за нов НК, че „в момента няма добър специален закон, който да предвижда други добри възможности“. Такъв специален закон има и това е Законът за борба срещу противообществените прояви на

малолетните и непълнолетните. Макар и с дълга история, макар и създаден преди много време, този закон като дух, като философия предвижда не наказване, не стигматизиране на ненавършилите пълнолетие извършители, а мерки за тяхното обучение, възпитание и ресоциализация.

С последните промени от 2004 г. Законът за БППМН е приведен в съответствие с международното законодателство – Конвенцията на ООН за правата на детето, Минималните стандартни правила на ООН за правораздаване при непълнолетните. Това е отразено и в стенограмата на Народната събрание, където се посочва, че с промените законът **„отговаря напълно на препоръките в редовните доклади на Европейската комисия за 2000, 2001 и 2002 г., и международните актове в областта на правата на детето, на Конвенцията на ООН за правата на детето.**

Дълбоки съмнения бди твърдението в проекта за нов НК, че „в съществуващите пробационни служби вече има служители, специализирани за работа с непълнолетни“. Пробационни служби има едва от 2005 г. Годишите, в които Местните комисии за БППМН работят с непълнолетни, освободени от наказателна отговорност са в пъти повече. Техният опит в работа с непълнолетни наистина е огромен и е нелогично и несъстоятелно изобщо да се сравнява 50 годишният опит на местните комисии с 8 годишния опит на пробационните служби.

Заседанията на пробационния съвет се провеждат по предварително определен дневен ред веднъж месечно и неговите членове изобщо не виждат осъдените на пробация. За разлика от тях местната комисия работи реално с децата, вижда ги „очи в очи“ – и при разглеждане на възпитателното дело и при привеждането в изпълнение на възпитателните мерки. Затова в много общини кметовете са натоварили секретарите на местните комисии със задължения да работят в пробационните съвети по отношение на осъдените на пробация непълнолетни. Непълнолетните правонарушители имат нужда от корекционно-възпитателна работа. Пробационните служители трудно могат да изпълнят тази задача. Предимството на местните комисии, съставени от педагог, психолог, юрист, лекар, социален работник, социален педагог е, че те години наред работят не в кабинети, а на терен с ненавършилите пълнолетие и имат възможност да проследяват поведението им в ежедневни контакти с тях, с приятелската им среда, с училището и родителската общност.

6. Пробационните съвети се създават към районните съдилища. В страната има 113 такива съдилища и съответно 113 пробационни съвета. Общините са два пъти повече - 264 на брой и във всяка община или район функционира местна комисия за

БППМН. Преобладаващата част от непълнолетните правонарушители са от социално слаби семейства, които нямат средства за задоволяване на базисните си потребности (храна, облекло, отопление), още по-малко за транспорт да отидат до населеното място, където е районният съд. В тази връзка логично възникват въпросите: как ще се изпълнят мерките и кой ще контролира тяхното изпълнение? Предвижданото в проекта за нов НК изпълнението на мерките за въздействие по отношение на непълнолетните да се извършва от пробационните служби е прибързано и необмислено. Мерките за въздействие в тези общини, в които няма районен съд и съответно пробационна служба няма да могат да бъдат изпълнени. Невъзможен ще бъде и контролът върху изпълнението им. Затова е нецелесъобразно предаването изпълнението на възпитателните мерки на пробационните служби. Кадровият ресурс на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН) следва да продължи се използва в замяната на наказанието с алтернативни извънсъдебни мерки и тяхното привеждане в изпълнение.

7. Съгласно чл. 40 от Конвенцията на ООН за правата на детето, „когато е подходящо е желателно случаите с такива деца (деца с криминално поведение) да става без прибягване до формални съдебни процедури“. След като не се прибягва до формалната съдебна процедура, трябва да има извънсъдебна процедура. Такава е процедурата, предвидена в българското законодателство - **не се прибягва до съдебен процес, а до извънсъдебно решаване на случая. Основата на тази процедура е заложена в чл. 61 от сега действащия НК, а подробната ѝ уредба е в Закона за БППМН.** Чрез нея случаят се решава от извънсъдебен орган – местната комисия за БППМН и на непълнолетните, освободени от наказателна отговорност в хипотезата на чл. 61 от НК се налагат възпитателните мерки. Нелогично е, след като самата Конвенция дава приоритет на извънсъдебното решаване на случая, след като сега действащия чл. 61 НК е в съответствие с Конвенцията, той да бъде отменян. Нелогично е и възпитателните мерки, по налагането и привеждането в изпълнение на които е натрупан достатъчно опит в местните комисии, да се вземат, да се редуцира броя им, да се нарекат с ново име „мерки за въздействие“ и да се прехвърлят в проекта за нов НК. Мерките в сега действащия Закона за БППМН са почти идентични с мерките, предвидени в Правило 18.1. на Минималните стандартни правила на ООН за правораздаване при непълнолетните (Пекински правила). В законодателството на редица страни от ЕС мерките са същите.

8.Целесъобразно би било формите за въздействие спрямо непълнолетните извършители да бъдат обогатени – паралелно с налагането на възпитателните мерки по закона за БППМН, или по-скоро, след изчерпване на техните възможности за въздействие спрямо непълнолетния, да се въведе възможност за осъждане и налагане на мерки от съда, но тези налагани от съда мерки трябва да бъдат различни от мерките, налагани по Закона за БППМН. Целесъобразно е и да се постави ограничение на броя на случаите, в които може да се прилага сега действащият чл. 61. След превишаване на този брой, вече да не се прекратява наказателното производство и непълнолетният да бъде освобождаван от наказателна отговорност, а да бъде предаван на съд. По този начин ще се запази сега съществуващата възможност за извънсъдебно решаване на конфликта и налагане на възпитателни мерки, като същевременно ще се даде възможност и за степенувана съдебна интервенция и ще се повиши респекта от евентуален съдебен процес.

Във връзка с изложеното предлагаме:

В проекта за нов наказателен кодекс да се включат текстовете от сега действащия НК – „Особени правила за непълнолетните”, като се запази непроменен текстът на сега действащият чл. 61, а привеждането в изпълнение на мерките по отношение на непълнолетните, освободени от наказателна отговорност да се извършва от местните комисии за БППМН, съгласно Закона за БППМН.

БЪЛГАРСКИ ФУТБОЛЕН СЪЮЗ

Основан 1923 | член на ФИФА (1924) и УЕФА (1954)

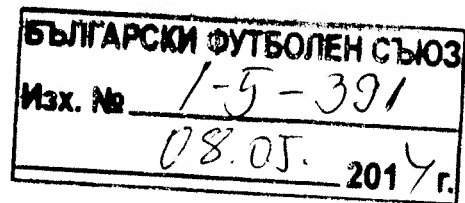
ул. „Иван Асен II“ 26 | 1124 София | България

тел.: +359 2 942 6202; 942 6253; 942 6277

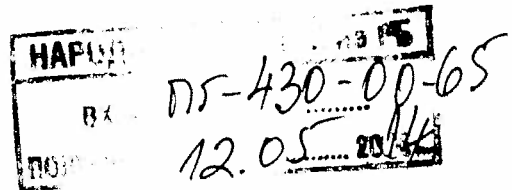
факс: +359 2 942 6200; 942 6201

е-мейл: bfu@bfunion.bg | web: www.bfunion.bg

ДО
Г-Н ЧЕТИН КАЗАК
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ
КЪМ 42-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: Проект на нов Наказателен кодекс № 402-01-8/31.01.2014г., внесен от Министерски съвет

УВАЖАЕМИ Г-Н КАЗАК,

Във връзка с разпределения в Комисията по правни въпроси проект за Наказателен кодекс под горния номер Българският футболен съюз изразява следното становище:

На първо място заставаме категорично срещу отпадането на Глава VIII „а“ „Престъпления против спорта“.

За нас остава открит въпросът каква е потребността от тази промяна, тъй като в мотивите към проекта липсват съображения в тази насока.

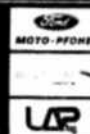
През 2011 г. Българският футболен съюз взе активно участие в изработването на Проектозакона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс. Работната група към Комисията по образованието, науката и въпросите на децата, младежта и спорта включваше представители на различни парламентарни групи, Върховна касационна прокуратура, Министерство на вътрешните работи, Министерство на физическото възпитание и спорта и неправителствени организации в областта на спорта и хазарта. Преследваните от законопроекта цели бяха:

ЕКСКЛУЗИВЕН
ПАРТНЬОР

ОФИЦИАЛЕН
ДОСТАВЧИК

БЪЛГАРСКИ ФУТБОЛЕН СЪЮЗ

Основан 1923 | член на ФИФА (1924) и УЕФА (1954)

ул. „Иван Асен II“ 26 | 1124 София | България

тел.: +359 2 942 6202; 942 6253; 942 6277

факс: +359 2 942 6200; 942 6201

е-мейл: bful@bfulunion.bg | web: www.bfulunion.bg

- Обособяване на нова глава „Престъпления против спорта“ с оглед инкриминиране на деянията, свързани с манипулиране на резултата от спортно състезание.
- Наказателноправна закрила, която гарантира законосъобразното и нормално провеждане на спортни мероприятия и обуславяне на изхода от същите само от усилията на участниците в съответното състезание.
- Обхват на всички възможни субекти на престъпление, свързани с манипулиране на спортните резултати.

Законопроектът бе приет от 96 % от гласувалите народни представители.

С изненада установихме, че в проекта на Наказателния кодекс новоприетите изменения и допълнения са отпаднали в по-голямата си част. Премахването изцяло на новата Глава 8а „Престъпления против спорта“ предполага, че провеждането на спортни мероприятия и срещи ще бъде частично регулирано от общите състави на престъпленията. Изключително притеснение буди фактът, че е поставен акцент единствено върху „състезателя“ при определяне на специален състав на престъплението „подкуп“. За останалите възможни извършители и съучастници по отношение на или от лице от управителен или контролен орган на спортна организация, треньор, спортен съдия, делегат или друго лице, при или по повод изпълнение на службата или функцията му се отнасят общите състави на престъпленията „подкуп“, „търговия с влияние“, „посредничество“ и „провокация към подкуп“, което премахва изцяло спецификата в регулираните обществени отношения с изключителна важност, а именно **почтеността в спорта**.

Уреждането на изхода от спортни срещи е в разрез с етиката и почтеността в спорта. Независимо дали е свързано с желание да се влияе на залаганията или със спортни цели, то представлява недопустима форма на въздействие с висока степен на обществена опасност и като такава подлежи на санкция съгласно националното наказателно право.

В свое становище Комисията по икономическите и паричните въпроси към Европейския парламент от юли 2008 г. отбелязва, че е крайно необходимо да се вземат мерки

ЕКСКЛУЗИВЕН
ПАРТНЬОР

ОФИЦИАЛЕН
ДОСТАВЧИК

БЪЛГАРСКИ ФУТБОЛЕН СЪЮЗ

Основан 1923 | член на ФИФА (1924) и УЕФА (1954)

ул. „Иван Асен II“ 26 | 1124 София | България

тел.: +359 2 942 6202; 942 6253; 942 6277

факс: +359 2 942 6200; 942 6201

е-мейл: bfu@bfunion.bg | web: www.bfunion.bg

относно манипулирането на спортните резултати и призовава Комисията и държавите - членки да проучат съвместно с операторите в областта на спорта възможностите за създаване на **приложима, справедлива и устойчива рамка**, която да гарантира неопетняването на спорта в Европа и запазването на доверието на спортната общественост. Същевременно **измамата и манипулирането на спортните резултати**, окачествено в докладите на Европейския парламент като „**престъпно деяние**“, е свързано и с други престъпления като пране на пари и сива икономика.

С оглед на това Съветът на Европейския съюз в свои Закljučения относно борбата с уреждането на спортни срещи (2011/С 378/01) от 23 декември 2011 г. посочва, че: *„Подходящите, ефективни и разубеждаващи санкции, включително санкциите с наказателен и дисциплинарен характер, са необходими за борбата с уреждането на изхода от спортни срещи.“*

Координаторът на УЕФА по разследването на проблемите с уреждане на мачове и нелегални залози Грeъм Пийкър нарече тези съвременни явления „**рак, който убива футбола**“. „**Спортът ни е в опасност**“, казва той. „**На карта са поставени основните му принципи като феър плей, респект и несигурността на крайния резултат до последния съдийски сигнал**“. Неоспорим, но трудно доказуем факт е, че има хора, които са готови да погледят етиката и честната игра в името на финансови печалби, нагласявайки определени резултати, за да спечелят.

На свое редовно заседание през декември 2013г. в Билбао (Испания) Изпълнителният комитет на УЕФА, чийто член е и президентът на Българския футболен съюз, одобри Декларация от 11 точки в подкрепа на почтеността във футбола и борбата с уреждането на мачове. Документът е предоставен за ратифициране от 54-те национални федерации – членки на Европейската футболна конфедерация и гласуван на редовния XXXVIII конгрес на УЕФА, който се проведе в Астана (Казахстан) на 27 март 2014 г.

ЕКСКЛУЗИВЕН
ПАРТНЬОР

ОФИЦИАЛЕН
ДОСТАВЧИК

БЪЛГАРСКИ ФУТБОЛЕН СЪЮЗ

Основан 1923 | член на ФИФА (1924) и УЕФА (1954)

ул. „Иван Асен II“ 26 | 1124 София | България

тел.: +359 2 942 6202; 942 6253; 942 6277

факс: +359 2 942 6200; 942 6201

е-мейл: bful@bfulunion.bg | web: www.bfulunion.bg

На второ място поради либералната философия на проекта наказанията за престъпления, свързани със спортна дейност, се намаляват с 2 години, което автоматично ги изважда от обсега на Специалните разузнавателни средства, за което настоятелно пледираха правоприлагащите органи, тъй като този кръг престъпления трудно се разкриват и установяват. Повечето министри от държавите членки на ЕС признават, че това е много сериозен проблем, който поради сложния си характер е уреден по твърде различен начин в отделните държави-членки.

С оглед на горното, ние предлагаме за този вид престъпления да бъде предвиден квалифициран /тежконаказуем/ състав, който да съдържа всички признаци на основния състав, но в него да са включени и др. допълнителни признаци, които повишават степента на обществена опасност на деянието. В този смисъл е и становището на Върховна касационна прокуратура от 17.12.2010г., в което се казва: „*Необходимо е в НК да се предвидят състави за деянията, които имат най-голяма обществена опасност и същевременно не могат да бъдат санкционирани по сега действащата нормативна уредба, както и да се подобри уредбата на съществуващи, но недостатъчно адекватни състави. Наред с това да се съобразят особеностите при извършването на тези деяния и се обсъдят изменения относно възможността от използване на специални разузнавателни средства за разкриване и разследване.*”

На трето място, отпадането на влезлите в сила промени в Наказателния кодекс на 9 август 2011г. е в нарушение на Закона за нормативните актове, който изисква проверка на резултатите от тяхното прилагане – ефективни или неефективни са били законодателните промени.

Възниква въпросът обществото като цяло отхвърля ли новата правна регулация като неподходяща или това решение е само на авторите, доколкото в мотивите не са обосновавали същото. Оставаме с усещането, че авторите на проекта не търсят или не познават най-добрия обществен интерес в областта на престъпните посегателства срещу спорта. Липсата на

ЕКСКЛУЗИВЕН
ПАРТНЬОР

ОФИЦИАЛЕН
ДОСТАВЧИК

БЪЛГАРСКИ ФУТБОЛЕН СЪЮЗ

Основан 1923 | член на ФИФА (1924) и УЕФА (1954)

ул. „Иван Асен II“ 26 | 1124 София | България

тел.: +359 2 942 6202; 942 6253; 942 6277

факс: +359 2 942 6200; 942 6201

е-мейл: bfsu@bfsunion.bg | web: www.bfsunion.bg

разумно време за проявление на негативни или позитивни, преки или странични ефекти на действащата правна рамка в областта на спорта, е знак за това, че същата не следва да бъде променяна или отменяна с „лека ръка“.

Трябва да се вземе под внимание и обстоятелството, че време, усилия и средства бяха хвърлени освен по законодателните промени в НК от 2011г., така и в промени на пакет от правни норми в редица релевантни закони като Наказателно-процесуалния кодекс, Закона за административните нарушения и наказания и Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност.

Уважаеми, г-н Казак,

Искрено вярваме и се надяваме, че гореизложените съображения и аргументи ще бъдат взети под внимание при разглеждането на проекта на нов Наказателен кодекс в Комисията по правни въпроси.

С уважение,

Борислав Михайлов

Президент на БФС

ЕКСКЛУЗИВЕН
ПАРТНЬОР

ОФИЦИАЛЕН
ДОСТАВЧИК

